LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje $12.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c

NO. 36 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, RUGSĖJO [SEPTEMBER] 9, 1977 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ METAI 66-IEJI

KRISLAI

Pasaulinė "liga"
Gerai pavyko
Gražus pavyzdys
Gaila žmogaus
Dar nežada pasitraukti
Nereikėtų pasitenkinti

A. BIMBA

Jungtinių Tautų Tarptautinės Darbo Organizacijos vėliausiame leidinyje "ILO Information" minima 80 šalių, kuriose siautėja nedarbas, nesulaikomai kainos kyla ir krizei galo nesimato. Visos tos šalys su kapitalistinėmis santvarkomis.

Kaip žinoma, socialistinėse šalyse nedarbas nežinomas, nežinoma ir ekonominė krizė.

Pasikartojančios krizės yra kapitalizmo liga. 1930-mečio krizei galą padarė tiktai Antrasis pasaulinis karas, su savimi nusinešdamas nesuskaitomus milijonus gyvybių. Nejaugi žmonija lauks ir leis kapitalizmui "gydytis" dar baisesniu nauju karu?

□

Lietuvių Darbininkų Susivienijimo (LDS) prezidentas Servit Gugas savo kolumnoje "Tiesoje" džiaugiasi, kad, bendrai paėmus, visos trys Susivienijimo ruoštos Tarybų Lietuvon ekskursijos gražiai pavyko. Jomis pasinaudojo 103 nariai, daugumoje jau čia gimę ir augę Amerikos lietuviai. Daugelis jų žada laukti kitos panašios progos vėl aplankyti savo tėvų gimtąjį kraštą.

Man labai norisi LDS vadovybę nuoširdžiai pasveikinti už šių ekskursijų suruošimą. Į tai buvo įdėta daug rūpestingo darbo, bet, aš tikiu, jis puikiai apsimokėjo.

□

Šią vasarą jau turėjome gerą pavyzdį, kaip prakilnūs ir naudingi yra kultūriniai mainai tarp Jugtinių Valstijų ir Tarybų Sąjungos. Turiu galvoje 37 tarybinių mokytojų dviejų mėnesių studijas Buffalo universitete. Rezultatais labai patenkintos abi pusės. Mokytojai parsivežė nepamirštamų įspūdžių ir čia universiteto ir už jo sienų amerikiečiuose paliko neišdildomus įspūdžius tiek kaip pedagogai, tiek kaip žmonės.

□

Senatorius Hubert H. Humphrey, demokratas iš Minnesotos, yra vienas energingiausių, veikliausių ir liberališkiausių visame Kongrese žmonių. Daug gerų sumanymų jis yra pateikęs. Šiandien pat yra jo pateiktas geras, visų organizuotų darbininkų remiamas Pilnos Samdos Bilius ("Full Employment Bill").

Šis kovingas žmogus tik prieš kelias dienas gulėdamas ligoninėje iš gydytojų sužinojo, kad jis serga vėžiu, kurio nei jokiu chirurgo peiliu nebegalima išpjauti nei jokiais vaistais nebegalima pagydti!

Bet ir šią baisią žinią išgirdęs senatorius nenuleidžia rankų. Jis žada Senate darbuotis iki paskutinio atsidusimo . . .

□

Ne tik iš Vatikano į pasaulį sklinda kalbos apie popiežių Paulių VI, ką jis darys, kai jam už savaitės kitos sukaks 80 metų: užleis sostą kitam, ar pasiliks jame?

Labai panaši istorija su mūsų Amerikos Darbo Federacijos-Industrinių organizacijų Kongreso (AFL-CIO) George Meany, kurie prezidento soste sėdi nuo 1952 metų ir jau 83 metų. Ką jis darys pabaigoje šių metų įvyksiančioje konvencijoje: užleis vietą kitam, ar joje pasiliks dar porai metų?

Apie Meany su jo reakcinėmis idėjomis pašalinimą negali būti nė kalbos. Jis turi apie save subūręs tokiomis pat idėjomis aklų pasekėjų kliką ir prezidentaus, kol tik norės.

□

Apsikeitimas diplomatinėmis misijomis tarp Washingtono ir Havanos, tarp Jungtinių Valstijų ir Kubos yra geras, sveikintinas žygis. Bet tik tuo neturėtų būti pasitenkinama. Laikas apsikeisti ambasadoriais ir santykius normalizuoti. Neturi jokio pateisinimo tęsimas ekonominio bei prekybinio boikoto prieš Kubą. Boikotas priešingas ne tik Kubos, bet ir šios šalies geriausiems liaudies interesams.

Geras ir teisingas prezidento reikalavimas

Prezidentas Carteris reikalauja, kad visoje šalyje būtų griežčiausiai prisilaikoma automobiliais, sunkvežimiais bei autobusais važiavimo 55 mylių per valandą greičio. Ištirta ir surasta, kad tokio greičio prisilaikant, būtų mūsų šalyje sutaupyta nuo 8 iki 9 milijonų galionų gazolino per dieną ir nuo 8 iki 9 tūkstančių gyvybių per metus!

Nėra jokio pateisinimo didesniu greičiu važiuoti. Prezidento reikalavimas labai geras ir jo turėtų būti visiems griežčiausiai prisilaikoma.

Paleidžia iš darbo 4,000 darbininkų

Sudbury, Canada. — Falconbridge Nickel Mines Ltd. pranešė, kad ji su rugsėjo 11 d. paleidžia iš darbo 4,000 savo darbininkų iki spalio 9 d., tai yra visam mėnesiui. Priežastis: viršperdirbis!

Unijos prezidentas Jack Gignac kompanijos ėjimą griežtai smerkia. Jis sako, kad kaltas ne viršperdirbis, bet samdytojų noras pasipinigauti.

Kaip žinoma, Kanados kapitalizmas gyvena tokią pat ekonominę krizę, kaip ir Jungtinių Valstijų kapitalizmas. Ten irgi bedarbiai sudaro 8.1 procento visų darbo jėgų.

Reikalauja, kad Lance rezignuotų

Washingtonas. — Senatoriai Charles H. Percy, republikonas iš Illinoijaus, ir Abraham A. Ribicoff, demokratas iš Connecticut, reikalauja, kad prez. Carter paskirtas biudžeto direktoriumi bankininkas Bert Lance pasitrauktų-rezignuotų. Jis esąs su savo įvairomis neetiškomis bankinėmis transakcijomis susikompromitavęs ir tai vietai visiškai netinka. Bet prezidentas tebereiškia savo draugu Lance pilną pasitikėjimą.

Jungtinių Valstijų ir Kubos diplomatinės misijos

Ramon Sanchez Parodi, Kubos misijos vadas

Lyle Lane, JAV misijos vadas

Po šešiolikos metų pertraukos pagaliau tapo padarytas labai rimtas žingsnis linkui atnaujinimo ir normalizavimo santykių tarp Jungtinių Valstijų ir socialistinės Kubos. Praeitą savaitę Washingtone atidaryta Kubos diplomatinė misija, o Havanoje Jungtinių Valstijų. Joms vadovauja žymūs diplomatai.

Šį žingsnį sveikina visi amerikiečiai, kurie jau seniai kovoja už panaikinimą ekonominio boikoto prieš tą socialistinę šalį ir atsteigimą diplomatinių, ekonominių bei kultūrinių ryšių.

Rodezijoje rasistai pilnoje kontrolėje

Salisbury, Rodezija. — Baltųjų rasistų partija laimėjo rinkimus milžiniška dauguma balsų ir jos vadas Ian Smith pasilieka šalies diktatoriumi. To ir buvo tikėtasi, nes balsavimo teisė iš didelės juodųjų gyventojų yra atimta. Smith yra griežtai priešingas valdžią atiduoti vietiniams gyventojams. Jis tuoj atmetė vėliausius Anglijos ir Jungtinių Valstijų pasiūlymas, kuriuose buvo reikalaujama, kad Smith rezignuotų iš premjero vietos.

Pekinas. — Jau pastatytas ir gražiai įrengtas buvusio Kinijos Komunistų Partijos vado Mao Tse-tungo atminimui pagerbti mauzoliejus.

Cyprus respublika jau turi prezidentą

Spyros Achilles Kyprianou

Cyprus salos mirusio prezidento arkivyskupo Makarios vietą užėmė taip pat graikas, bet pasaulietis, Spyros Achilles Kyprianou, dar tik 44 metų amžiaus žymus salos veikėjas. Jis žada eiti velionio pėdomis ir laikytis jo nustatyto salai kurso.

Naujasis prezidentas skaitomas užsieniniuose reikaluose specialistu, prie Makarios buvęs užsienių reikalų ministru.

Palestiniečių vadas kritikuoja Vancė

Maskva. — Tarybų Sąjungoje lankydamasis Palestinos Išsilaisvinimo Organizacijos pirmininkas Arafat aštriai kritikavo Jungtinių Valstijų Valstybės sekretoriaus Cyrus Vance vėliausią misiją Vidurio Rytose. Tos misijos tikslas, jis sako, iš pat pradžios buvo atidėti Ženevos konferenciją, arba ją visiškai likviduoti.

"Jeigu mes norime Vidurio Rytuose pašalinti karo pavoų, "sakė Arafat "mes turime eiti vieninteliu teisingu keliu —sušaukti Ženevos konferenciją, kurioje dalyvautų ir Palestinos Išsilaisvinimo Organizacija."

Yasser Arafat sako, kad jis pilnai pritaria Tarybų Sąjungos pozicijai.

Baisi žmogžudystė

San Francisco, Cal. — Rugpiūčio 4 d. čia kiniečiais apgyventoje miesto dalyje 5 žmonės buvo nušauti, o 11 sužeista. Tai pasėka karo tarp dviejų "gengių" (šaikų).

Pekinas. — Jugoslavijos prezidentas Tito buvo pirmas užsienietis aplankyti Mao Tse-tungo mauzoliejų.

Ir sveikatos apsaugoje Kuba pirmauja

Neseniai Pasaulinės Sveikatos Organizacijos plati delegacija aplankė Meksiką, Kubą, Kolumbiją, Venezuelą ir kitas Lotynų Amerikos šalis ir studijavo sveikatos apsaugos reikalus. Delegacijoje buvo ir amerikietis dr. Rudolph Hecht. Jis sako, kad socialistinė Kuba yra šioje srityje gerokai pralenkusi kitas šalis.

Kuboje pristeigta daug klinikų. Kiekvieniems 900 gyventojų yra gydytojas. Iš kiekvieno gydytojo reikalaujama kiekvieną dieną po dvi ar tris valandas pašvęsti ligonių aplankymui jų namuose.

Nepaprastų svečių viešnagė Lietuvoje

Vilnius. — Rugpiūčio 23-25 dienomis Tarybų Lietuvoje viešėjo Bangladešo Liaudies Respublikos nepaprastasis ir igaliotasis ambasadorius Tarybų Sąjungoje Šamsulas Hokas su ambasados patarėju Faruku Sobhanu.

Svečius priėmė Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininko pavaduotoja L. Diržinskaitė. Ji papasakojo apie respublikos ekonomikos, mokslo ir kultūros pasiekimus, apie Tarybų Lietuvos liaudies ūkio tolesnio vystymo perspektyvas.

Lietuvos TSR Užsienio reikalų ministerijoje įvyko susitikimas su ministru V. Zenkevičiumi. Ambasadorius kalbėjo apie nuolat besiplečiančius Bangladešo Liaudies Respublikos ir Tarybų Sąjungos ekonominius, mokslinius ir kultūrinius ryšius, apie Bangladešo liaudies kovą už nepriklausomybę, ekonominę pažangą, nusiginklavimą ir taiką.

Svečiai taip pat susitiko su Vilniaus miesto Vykdomojo komiteto pirmininku A. Vileikiu, lankėsi Vilniaus Valstybiniame V. Kapsuko universitete, "Vilniaus" baldų kombinate.

Washingtonas. — Jungtinės Valstijos atsisako plano suteikti Somalijai militarinės pagalbos.

Nauja krizė gali pralenkti prieškarinę

Sen. Jacob Javits

Washingtonas. — Niujorkiškis senatorius Jacob Javits, liudymas Senatinėje finansinėje komisijoje, pabrėžė, kad nauja ekonominė krizė, kurios apsireiškimo ženklų jau turime, gali pralenkti ir 1930 metų priekarinę krizę. Kaip žinoma, aną krizę pašalino kilęs pasaulinis karas, dabar gi toks karas nenumatomas.

Padėtis tikrai kritiška, bet nieko nedaroma jai pataisyti

Washingtonas. — Darbo Departamento raportas už rugpiūtį mėnesį parodo, kad šalies juodųjų žmonių (negrų) jaunime yra pasiektas rekordinis nedarbo lygis, net 34.8 procento juodų jaunų darbininkų šiandien yra bedarbiai. Raporte pabrėžiama, kad beveik visi vasariniai sezoniniai darbai atiteko baltiesiems jaunuoliams. Tas reiškia, kad samdytojai panaudojo rasinę diskriminaciją: tavo oda juoda, tai darbo nėra! Tik per vieną rugpjūčio mėnesį juodųjų jaunų bedarbių skaičius paaugo 3.8 procento. Tuo tarpu nedarbas tarpe baltųjų jaunų darbininkų vasarai prasidėjus šiek tiek sumažėjo.

Darbo sekretorius Ray Marshall sako, kad padėtis yra kritiška. Tai kiekvienam aišku. Bet ką daro pats Darbo sekretorius ir visa mūsų vyriausybė tą padėtį pakeisti geresne? Kol kas: absoliutiškai nieko! Ji suranda bilijonus dolerių didinimui ir plėtimui ginklavimosi ir ginklavimui kitų šalių Azijoje, Afrikoje bei Pietų Amerikoje, bet neturi jų aprūpinimui darbais jaunų darbininkų.

Beje, tas pats Darbo Departamento raportas pranešа, kad ir bendrai šioje šalyje nedarbo lygis per rugpiūtį pakilo dviemis procento dešimtadaliais. O buvo valdžios žmonių pranašaujama, kad per vasarą nedarbas dargi nukris, nes atsiras apsčiai sezoninių darbų.

Ryšium su šiuo Darbo Departamento raportu dar reikia pridurti, kad daug net valdžiai pritariančių bei jai tarnaujančių ekonomistų jau pataria mums nesitikėti geresnių laikų ir 1978 metais. Kaip tik priešingai: ekonominė krizė dargi veikiausia pagilėsianti!

Protestai ir kova prieš naują įstatymą

Montreal, Quebec. — Naujasis Kvibeko provincijos įstatymas, paskelbęs prancūzų kalba pirmaujančia mokyklose ir įstaigose, susilaukia smarkaus pasipriešinimo. Ypatingai pasipiktinę ir stoja kovon prieš įstatymą eskimosai, kurių provincijoje esama nemažai. Jie prancūzų kalbos nemoka ir nevartoja. Jiems prie jos prisitaikyti labai sunku.

Prieš naująjį įstatymą protestuoja ir provincijos gyventojai anglai.

Plains, Ga. — Prezidento Carterio šeima pynacių sandėlio operavimo biznį perveda farmerių kooperatyvui Gold Kist Inc. Bet pats pynacių apdirbimo biznis, vertas pusketvirto milijono dolerių, pasiliks šeimos rankose.

Pagrobtas stambiausias V. Vokietijos kapitalistas

Cologne. — Rugpiūčio 4 dieną dienos laiku tapo užpultas ir pagrobtas Hanns Martin Schleyer, prezidentas Vakarų Vokietijos Samdytojų Susivienijimo ir Vakarų Vokietijos Industrijų Federacijos. Per užpuolimą keturi jo sargai, kurie jį lydėjo, nušauti!

Hanns-Martin Schleyer

Maskva. — Tarybiniai mokslininkai į erdvę paleido dar vieną satelitą, kuris bus naudojimas komunikacijos telefonu ar per radiją reikalams.

Atidėtos derybos dėl apribojimo branduolinių ginklų

Washingtonas. — Šią savaitę Ženevoje turėjo įvykti pasitarimas tarp mūsų Valstybės sekretoriaus Cyrus Vance ir Tarybų Sąjungos užsienio reikalų ministro Andrei Gromyko dėl straginių ginklų apribojimo, bet susitarta atidėti dviem savaitėms. Dabar pasitarimas-derybos įvyks rugsėjo 22-23 dienomis ir ne Ženevoje, bet Washingtone. Pranešime apie atidėjimą sakoma, kad abi pusės nori daugiau laiko pasiruošimui.

Kodėl susitikimas Washingtone? Todėl, kad Andrei Gromyka vis tiek turės apie tą laiką atvykti į Ameriką, nes turės dalyvauti Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos sesijoje. Prezidentas Carteris paneigia kalbas, kad derybos atidėliojamos dėl beviltiškumo pasiekti susitarimo. Tiesa, girdi, skersai kelio stovi keletas sunkumų, bet derybos nėra beviltiškos. Jis tiki, kad abi pusės lygiai nori šių derybų pasisekimo.

United Nations, N. Y. — Jungtinės Tautos gavo nuo Puerto Rico gubernatoriaus Barcelo protestą prieš Kubos pasiūlymą paskelbti salą Jungtinių Valstijų kolonija. Jis sako, kad puertorikiečiai yra JAV piliečiai ir pilnai patenkinti dabartine padėtimi. Jis griežtai priešingas tiems, kurie kovoja už Puerto Rico nepriklausomybę.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y. Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$10.00	United States, per 6 months	$ 5.50
Canada, Lat. Amer., per year	$10.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	$ 5.50
Foreign countries, per year	$12.00	Foreign countries, 6 months	$ 6.50

Prieš sionistus, už Izraelio liaudį

Amerikos Komunistų Partijos leidinyje "Party Affairs" paskelbta labai svarbi Centro Komiteto rezoliucija Vidurio Rytų klausimu. Joje plačiai apibūdinamas partijos nusistatymas šiuo didžiausios svarbos reikalu.

Kaip žinia, žydai sionistai kiekvieną net pačią švelniausią Izraelio valdžios politikos kritiką tuoj apšaukia antisemitizmu, nusistatymu prieš patį Izraelį, prieš visus žydus.

Sionistai yra kraštutiniai reakciniai nacionalistai. Šiandien jie valdo Izraelį. Kaip ir visi reakciniai nacionalistai, jie nesiskaito su kitų tautų, šiame atsitikime, su arabų teisėmis. Jie pasimoję išplėsti Izraelio ribas, aneksuojant didžiulius arabiškų žemių plotus.

Amerikos Komunistų Partija griežtai smerkia tokią sionistų ekspansinę politiką. Ją griežtai atmeta ir smerkia ir paties Izraelio Komunistų Partija, su kuria amerikinė partija palaiko geriausius ryšius.

"Izraelio agresiją", sako rezoliucija, palaiko ir skatina Jungtinių Valstijų imperializmas, kuris naudojasi nuolatiniu įtempimu ir nepastovumu tame regijone ir pasidalijimu tarp arabiškų kraštų, ir nuolat siekia sukompromituoti, nusilpninti ir nuversti pažangius režimus. Šita agresija išplaukia tiesiai iš sionizmo ideologijos ir jo programos.

Bet sionizmas niekados neturi būti siejamas su žydų liaudimi. Izraelyje ir visame pasaulyje žydai yra pasidaliję į visas klases ir prisilaiko tų klasių ideologijos. Sionizmas yra nacionalistinis žydiškos buržuazijos judėjimas ir imperializmo įrankis. Jis yra kapitalistinis, kolonijalinis ir antikomunistinis. Sionizmas yra ekspansinis ir remiasi nepripažinimu kitiems žmonėms tautinių teisių, ir savinasi dieviškąjį palaiminimą grobti kitų žmonių žemes. Vėliausi Izraelyje įvykiai pabrėžia sionistinį pavojų.

Izraelyje svarbiausia, principingiausia ir nuosaikiausia jėga prieš sionizmą yra Izraelio Komunistų Partija, didvyriškas kovotojas už taiką ir tautinį išsilaisvinimą, priešas rasizmo ir diskriminacijos, Izraelio darbininkų klasės avangardas, palaikytojas bei gynėjas žydiškos ir arabiškos liaudies interesų . . . Mūsų Partija, Jungtinių Amerikos Valstijų Komunistų Partija, didžiuojasi tvirtais, ilgalaikiais ryšiais su Izraelio Komunistų Partija, kurie dar vis stiprėja su kiekvienais prabėgančiais metais."

Izraelio Komunistų Partija, kuri, beje, susideda iš žydų ir arabų, griežčiausiai kovoja prieš dabartinės, premjero Begin vadovaujamos vyriausybės ėjimą, kuris veda ne į taiką, bet į naują, pačiam Izraeliui pražutingą karą Vidurio Rytuose.

Sveikintina darbo unijų judėjime kryptis

Pranešama, kad Jungtinėje Automobilistų unijoje vystosi platus judėjimas už sugrįžimą į Amerikos Darbo Federaciją-Industrinių Organizacijų Kongresą. Šiomis dienomis pasirodė pareiškimas, kurį pasirašo 18 iš 23 aukščiausių unijos vadų ir kuriame raginama unija tą svarbų žygį daryti. Taipgi jau gerokas laikas einąs šiuo reikalu unijos prezidento Douglas Fraser susirašinėjimas su Federacijos-Kongreso prezidentu George Meany. Pastarasis irgi, matyt, labai norėtų, kad didžioji automobilistų unija sugrįžtų. Jis esąs pažadėjęs Fraseriui, kad Federacijoje-Kongrese automobilistams būtų suteikta plati autonomija, kad jie nebūtų verčiami laikytis Meany nusistatymo politikoje ir t. t.

Reafiliacijai—sugrįžimui griežtai priešingi unijos sekretorius-iždininkas Emil Mazey, viceprezidentas Irving Bluestone ir Marc Stepp. Jų argumentas toks: Jungtinė Automobilistų Unija iš Federacijos—Kongreso 1968 metais pasitraukė dėl George Meany reakcinės šaltojo karo politikos ir atsisakymo organizuotų darbininkų judėjimą pagyvinti, paveiklinti, padaryti kovingesniu. Toji Meany politika tebėra nepakeista. Todėl jo vadovaujame unijų sambūryje mums ne vieta . . .

Pažangieji automobilistų unijos veikėjai stoja už reafilizaciją. Jos sugrįžimas žymiai sustiprintų ir pagyvintų visą darbo unijų judėjimą. George Meany žadėjimas automobilistams politinėje dirvoje pilnos autonomijos atima iš oponentų vyriausią argumentą prieš reafiliaciją.

Liaudies balsas ir valia dar gali laimėti!

Sakoma, kad į Washingtoną kasdien suplaukia tūkstančiai ir tūkstančiai iš visų šalies kampų piliečių reikalavimų prezidentui Carteriui, kad jis atsisakytų neutroninės bombos gaminimo programos. Kaip atsimename, prezidentas galutiną sprendimą buvo žadėjes padaryti ir paskelbti rugpiūčio 15 dieną, bet atidėjo į rugsėjo mėnesį. Dabar jis svarstąs ir studijuojąs tą audrą protestų prieš to naujo masinio žmonių žudymo pabūklą. Dar tebelaukiama jo galutino nuosprendžio.

Todėl, storai pabrėžia labai veiklios Moterys Kovoje Už Taiką organizacijos Washingtone atstovė Mrs. Edith Willastrigo—dar ne per vėlu masiniu liaudies spaudimu priversti vyriausybę atsisakyti neutroninės bombos. Ji ragina visus amerikiečius skubintis su reikalavimo telegramomis, laiškais ir peticijomis prezidentui Carteriui.

Svarbu, kad ir šalies Kongrese gausėja ir garsėja balsai prieš neutroninę bombą. Neseniai reikalavimo jos gaminimo atsisakyti telegramą prezidentui pasiuntė 26 kongresmanai ir penki senatoriai. Jie nurodo, kokią nelaimę ant visos žmonijos užtraukė lygiai prieš 30 metų Amerikos panaudojimas atominės bombos prieš Japoniją. Dabar gaminimas neutroninės bombos ir ja ginklavimasis pradės naujas ginklavimosi lenktynes visame pasaulyje. Juk tą patį turės daryti ir socialistiniai kraštai su Tarybų Sąjunga priešakyje. Ir atsidaro kelias į pasaulinį branduolinį, viską naikinantį karą!

Dar ne per vėlu, dar galima šios katastrofos išvengti, protestais ir reikalavimais priverčiant mūsų vyriausybę atsisakyti neutroninės bombos. Dar Amerikos liaudies valia ir balsas gali laimėti!

Istorinės svarbos moterų sąskrydis

Rugsėjo 23-25 dienomis Chicagoje šaukiamas pirmas tokios rūšies visos šalies mastu moterų suvažiavimas, pavadintas Nacionaline Moterų už Rasinę ir Ekonominę Lygybę Konvencija. Sąskrydžio dienotvarkė labai plati, apimantį daugybę klausimų ir problemų, susijusių su šios šalies moterų gyvenimu, darbu ir veikla.

Sąskrydžio durys plačiai atdaros moterims iš visų profesijų, užsiėmimų, klasių ir luomų.

O kaip su lietuvėmis moterims? Gražu būtų, kad ir jos neatsiliktų nuo kitų savo kovingų sesių, kad ir jos šiame sąskrydyje būtų atstovaujamos.

Kas ką rašo ir sako

IR PAŽANGIEJI ŽYDAI SMERKIA IZRAELIO VALDŽIĄ

New Yorke leidžiamas žydų dienraštis "Morning Freiheit" (rugpiūčio 19 d.) vedamajame "Pavojingas kursas" griežtai pasmerkia dabartinę Izraelio valdžią su premj. Begin priešakyje už steigimą žydų nausėdijų okupuotose arabų žemėse.

"Tikrenybėje Begin teigia," sako "Freiheit" redaktorius, kad visa vakarinė už Jordano upės sritis turi priklausyti Izraeliui, nes žilojoje senovėje, Judėjos Karalystės laikais, ji buvo žydų teritorija. Tuoj po tapimo premjeru Begin viešai skelbė, kad toji sritis yra ne okupuota, bet 'išlaisvinta Izraelio teritorija.'"

Taigi, nurodo redaktorius, steigimas žydų nausėdijų yra dalimi plano šias žemes aneksuoti (ant visados prijungti prie Izraelio).

"Begino godumas pasiglemžti daugiau arabų teritorijos," jis sako, "pastato į pavojų patį žydų valstybės (Izraelio) likimą. Ši politika veda ne prie derybų, bet prie naujo karo. Taipgi nėra užtikrinimo, kad iš tokio naujo karo Izraelis išeis laimėtoju.

Izraelio žmonių ir žydų Jungtinėse Valstijose ir kitose šalyse švenčiausia pareiga padaryti galą šiam pavojui. Kiekvieno pareiga spausti Izraelio valdžią baigti šią pavojingą politiką. Okupuotų arabiškų teritorijų likimo negali vienšališkai išspręsti Izraelio premjeras. Galutinų Izraelio rubežių klausimas gali būti išspręstas taikos derybose Ženevoje."

DVIEJŲ PAMAINŲ DARBO DIENA LIETUVOS KOLŪKIUOSE

Tik dabar mus pasiekusiame birželio mėnesio žurnale "Žemės Ūkis" skaitome ekonomikos mokslų kandidato Jurgio Gliauberto įdomų straipsnį "Didesnėse fermose—dviejų pamainų darbą." Autorius rašo:

Specializuojant darbą pieninninkystės fermose ir tvarkant darbo bei poilsio režimą, kol kas daugiausia orientuojamasi į vienos pamainos dviciklę darbotvarkę. Detaliau paanalizavus tokią darbotvarkę, pasirodo, kad ji ne be priekaištų. Darbo diena vis tiek lieka ištęsta. Žmonės, anksti pradėję darbo dieną, vėlai ją baigia. Vidurdienį susidaro kelių valandų pertrauka, kurios metu tenka pailsėti ir apsitvarkyti namuose. Taip dirbant, beveik nelieka laisvalaikio. O ir likęs nesutampa su kitų dirbančiųjų laisvalaikiu. Sumažėja galimybės bendrauti su žmonėmis, dalyvauti kultūriniuose renginiuose. Toks kasdieniškas darbas, neleidžiantis turiningai praleisti laisvalaikio, yra viena iš svarbesnių priežasčių, dėl kurios jaunimas nenoriai eina dirbti net į modernius kompleksus, jeigu ten vienos pamainos dviciklė darbotvarkė.

Dabar jau atsiranda realios galimybės ir šiai kliūčiai pašalinti—pereiti prie dvipamaininio darbo stambesnėse fermose.

Bet straipsnyje pabrėžiama, kad dviejų pamainų darbas yra praktiškas ir apsimoka tiktai stambiose fermose, pav., "ne mažesnėje kaip 400 vietų pieninkystės fermoje." O tokių fermų Tarybų Lietuvoje šiandien jau esama apie 150. Buvę išbandyta Dviejų pakaitų darbas buvęs išbandytas Mičiūrino ir kai kurių kitų kolūkių fermose, bet neapsimokėjęs ir buvę atsisakyta.

Jurgis Gliaubertas savo straipsnį baigia:

"Mūsų nuomone, jau pribrendo realios galimybės 400 vietų ir didesnėse pieninninkystės fermose pereiti prie dviejų pamainų darbo. Kuo greičiau tai padarysime, tuo sparčiau lengvinsime žmonių darbą, gerinsime pieninninkystės fermų efektyvumą."

NEBEUŽTENKA KANDIDATŲ Į KUNIGUS

Lietuvių Katalikų Susivienijimo "Garsas" paskelbė Pasaulio Lietuvių Katalikų Bendrijos pareiškimą "lietuvių katalikų apaštalavimo reikalu." Jame lietuviai katalikai karštai raginami nepamiršti popiežiaus Pauliaus VI 1975 m. raginimo visiems "atsinaujinti." Matyt, Bendrijos Valdyba yra nepatenkinta dabartine padėtimi ne tik tarp eilinių tikinčiųjų, bet ir tarp kunigų.

Labai įdomi pareiškimo paskutinė pastraipa:

"Šia proga taip pat skatiname visus lietuvius katalikus skleisti savo tarpe mintį dažnai maldoje prašyti, kad iš lietuvių jaunimo atsirastų daugiau pašaukimų į kunigų ir vienuolių luomą ir kad Dievas padėtų kuo greičiau sulaukti paskelbiant palaimintuoju Dievo tarną arkivyskupą Jurgį Matulaitį."

Iš tūkstančių, ir tūkstančių lietuvių katalikų sūnų nebesiranda nė palyginti mažytės saujelės ukvatninkų į kunigus ir vienuolius! Tai neuopelnas pasaulietiškos mokslinės apšvietos. Ji prasiveržia per tikinčių tėvų visus pastatytus užtvarus ir pasiekia jų sūnus.

VAKARŲ KAPITALISTAI, SAUGOKITĖS "KOMUNISTŲ VIRVĖS"

Clevelando smetoninininkų žymusis galvočius Vytautas Meškauskas labai nusivylęs Vakarų, o ypač šios šalies kapitalistais, kam jie taip plačiai bizniavoja su socialistiniais kraštais. Dar blogiau, sako Vytautas, kad, "aplamai imant, Vakarų firmos savo bizniais su komunistais yra patenkintos, jų partneriai savo įsipraeigojimus iki šiol išpildydavo."

Tačiau, tačiau, "žinoma," šaukia Meškauskas, "kitas klausimas ar toks atskirų įmonių pasipelnymas yra naudingas visam kraštui ar Vakarams bendrai. Ar nebus tai tik Lenino minėtos virvės vijimas pakarti pačius kapitalistus?" ("Dirva," rugpiūčio 25 d.).

TIKRO PABLŪDELIO SAPALIOJIMAI

Chicagos menševikų laikraštyje (rugpiūčio 26 d.) J. Kreivėnas visa gerkle šaukia: "Nesibičiuliuokime su Maskvos agentais." O kas per vieni tie "agentai"? Tai iš Lietuvos "atsiųsti dainininkai ir menininkai."

Tik paklausykite:

Jie sugebėjo mūsų išeivijos dalį taip gudriai suklaidinti ir pasižaboti—suskaldyti ir smegenis praplauti, kad jau savo tautos ir nepriklausomos Lietuvos reikaluose nebegali susivokti ir susigraibyti, kas naudinga ir kas žalinga mūsų tautai ir nepriklausomam Lietuvos valstybės atstatymui.

Dalis mūsų išeivijos, jau ir tautinės lygsvaros neišlaiko ir jau krypsta pro senojo Vilniaus bokštus į Maskvos Kremliaus sienas. Tai didelė ir baisi mūsų tautos nelaimė!"

Juk tai tikro pablūdelio niekšiški sapaliojimai ir šmeižimas Lietuvos menininkų.

AUSTRALIJOS LIETUVIO ĮSPŪDŽIAI LIETUVOJE

Rugpiūčio mėnesį Tarybų Lietuvoje viešėjo australietis lietuvis Stasys Baltulis. Viešnage jis labai patenkintas. Pasikalbėjime su "Gimtojo krašto" korespondentu Pranu Karlonu Baltulis, tarp kitko, pasakė:

"Teko pabendrauti su daugeliu žmonių—įvairių specialybių darbininkais ir kolūkiečiais, gydytojais, taip pat ir su savo kolegomis taksi vairuotojais. Nedrįstu pasakyti, kad pragyvenimo lygis pas jus yra pats aukščiausias. Turbūt ne, tačiau pakankamas. Galiu drąsiai pasakyti, jog Tarybų Lietuvoje žmonės gyvena gerai. Beje, išsivežiu nuomonę, kad čia kas sau nesimuša į turtus, kaip Australijoje ar kitose man pažįstamose šalyse. Tai, matyt, esminis socialistinės santvarkos bruožas, paneigiantis žmoguje gobšumą. Kodėl taip, aš nesuvokiu. Ar tik ne todėl, kad žmonės ramūs dėl rytojaus, nes žino, jog, ištikus nelaimei, valstybė pasirūpins, nepasižiūrėjus, ar stora tavoji piniginė.

Na, o dabar štai ką pasakysiu: Tarybų Lietuvoje žmonės stebino mane kultūra. Ji visur—elgzenoje, aprangoje, bendravime, miestų ir kaimų tvarkingume. Tai turtas, kuris sukauptas ne piniginėje, o pačiame žmoguje, ir kuris, matyt, įtaigiausiai rodo, koks iš tikrųjų yra tas naujas žmogus, apie kurį kalbant ir toliau gyvenantys girdime."

Stasys Baltulis

Jono Rimšos sugrįžimas

Prie J. Rimšos kūrinių ekspozicijos Lietuvos TSR Dailės muziejuje Vilniuje. V. Gulevičiaus nuotrauka

— Štai, ir sugrįžo namo Jonas Rimša,—pasakė Lietuvos TSR Dailės muziejaus direktorius, respublikos nusipelnęs meno veikėjas P. Gudynas, atidarydamas šio Amerikos lietuvių dailininko kūrybos parodą Vilniuje.

Muziejaus centrinių rūmų salėje iškabintos kelios dešimtys Jono Rimšos drobių sukėlė didžiulį plačiosios visuomenės susidomėjimą. Ši paroda labai visus sujaudino dar ir tuo, kad čia eksponuoti darbai—tai dailininko dovana Tarybų Lietuvai. Dailės muziejaus fonduose, kur saugoma daugiau kaip 90 tūkstančių dailės kūrinių, Jono Rimšos drobės užims deramą vietą tarp pačių didžiausių meno vertybių.

Atidarant parodą apie Jono Rimšos gyvenimą ir kūrybą kalbėjo Lietuvos TSR Dailininkų sąjungos valdybos pirmininko pavaduotojas, respublikos liaudies dailininkas profesorius K. Bogdanas, "Tėviškės" draugijos pirmininkas P. Petronis, poetas V. Reimeris ir kiti. Visi jie reiškė nuoširdžią padėką už jūrių-marių gyvenančiam dailininkui, džiaugėsi, kad lietuviškosios tapybos galerijoje bus jo savitų, brandžių darbų.

Jono Rimšos "grįžimas į Lietuvą, prasidėjo beveik prieš dešimtį metų, kai grupė lietuvių dailininkų aplankė savo tautietį Santa Monikoje. Per Atlantą į abi puses ėmė keliauti laiškai: Jono Rimšos bičiulių ratas Lietuvoje darėsi vis platesnis ir ir platesnis.

Prieš kurį laiką viešėdami Lotynų Amerikoje, Tarybų Lietuvos kultūros veikėjai surinko daug medžiagos apie dailininką, kuris savo brandžiausius kūrybos metus praleido toli nuo gimtinės, egzotiškoje indėnų žemėje. Parsivežta į Lietuvą Jono Rimšos kūrinių reprodukciju, recenzijų, jo mokinių prisiminimų. Tenykščiame laikraštyje "Ultina ora" J. Rimša buvo pavadintas meno misijonieriumi, išmokiusiu visą būrį žymiausių šiuolaikinių Bolivijos dailininkų.

Giliai žmogiški, kupini meilės gyvenimui yra Rimšos paveikslai. Tuo jis brangus Lietuvai. Su dideliu entuziazmu buvo sutikta žinia, kad Jonas Rimša yra pasiryžęs padovanoti gimtinei ir kitų savo darbų, tvirtai tikėdamas, kad čia jie bus geriausiai išsaugoti kartų kartoms.

Vida Petrauskaitė

IŠ LAIŠKŲ

SVEIKINU IŠ MONTREAL, CANADA

Sveikinu draugus ir pažįstamus Amerikoje ir Lietuvoje. Linkiu visiems geros sveikatos. Aš čia lankausi pas Petrutę Bendzaitienę jos gražioje rezidencijoje.

Oras čia puikus, vėsus, kartais biski palija. Susipažinau su geros širdies žmogumi, kuris davė laikraščiui dovanų (sugrįžusi perduosiu). **Josephine Augutienė**

* * *

Brangi Ievute,

Noriu pranešti, kad jau mano sveikata eina geryn. Labai gaila, kad negalėjau dalyvauti su jumis parengimuose, nes turėjau pergyventi skaudžią operaciją, bet jau dabar geriau.

Tikiuosi būti "Laisvės" vajaus pobūvyje. Čia siunčiu $15—$10 "Laisvės" reikalams, o $5 Moterų Klubui. "Laisvės" vajaus fondui auką priduosiu vėliau.

Noriu padėkoti visiems, kurie man prisiuntė užuojautas, atvirukus bei laiškus arba paskambino telefonu.

Sveikinu visas kubietes.

Adelė Petraitienė
Little Neck, N. Y.

Brangi laikraščio "Laisvė" Redakcija,

Sveikinimai iš Lietuvos!

Čia Jums rašo ir sveikina Jūsų Redakcijos kolektyvą Rapolo Merkio žmonos brolio duktė Virginija Masteikienė.

Gyvenimo sukūriai išblaškė mano Tėvelių gimtą gūžtą. Trokšdami sočiai pavalgyti duonos, Tėvelio sesuo ir brolis išvyko už didelių jūrų ir ten pasiliko visam laikui. Daugiau kaip pusė amžiaus laiko, tik laiškutis atneša žinias apie mano mielos Dėdės Rapolo Merkio ir Rožytės Behemer šeimą.

Didelė ir laukiama šventė buvo mūsų šeimai, kada gimtinės šalies berželiai atviliojo mūsų mielą Dėdę, o kiek vėliau ir Rožytę su vyru prisiminti nerūpestingos vaikystės dienas, padūmoti apie basas vasaros kojas uždarbiaujant pas turtinguosius, pažiūrėti kaip išaugo gimtinė, kaip pasikeitė laukai, kaimai, žmonės.

Jus ir dabar, mielas Dėde, kviestų į savo ir savo Tėvų žemę ankstyva lakštingalos giesmė, ir traktorių gasumas pakeitęs vos traukiančio arkliuko pūgą, bet atgyvento gyvenimo našta jau yra sunkoka.

Aš, mielas Dėde, noriu Jums padėkoti per laikraštį "Laisvę" už laikraščiu "Vilnis" ir "Laisvė" užprenumeravimą—kurie lanko mūsų šeimą ir kurie yra labai įdomūs ir laukiami. Noriai skaitau Jūsu įdėtas žinutes į laikraštį ir didžiuojuosi Jumis, kad jūs taip puikiai rašote.

Leiskite Jums, brangus Dėde, padėkoti, kad Jūs neleidžiate apmirti lietuviškam gyvenimui Amerikoje ir dedate daug patangų išlaikyti lietuviškam žodžiui.

Taip pat noriu pasveikinti savo sesutę Rožytę Behmer, jos vyrą Juozą, jų vaikus ir anūkus, palinkėjant jiems daug gražių, saulėtų dienų, sveikatos.

Su pagarba,

Virginija Masteikienė

ŽMOGUS, KOVOJĘS UŽ MOKSLO TIESĄ

[RAŠYTOJO JONO RAGAUSKO GIMIMO 70-SIOMS METINĖMS]

Dirbdamas Šiaulių rajone, be tiesioginių pareigų, vadovavau rajono ateistinės minties propagandistų klubo tarybai. Mes, pritariant visuomenei, organizuodavome vakarus, susitikimus su įdomia biografija turinčius žmonėmis, mokslininkais.

Vienas iš tokių didesnių renginių įvyko 1963 m. lapkričio mėnesio antroje pusėje. Pageidaujant Kuršėnų miesto, Šakynos, Kairių apylinkių gyventojams buvo pakviesti pasisvečiuoti rašytojai—ateistai Jonas Ragauskas, Vytautas Radaitis ir LTSR Ateizmo muziejaus direktorius Stasys Markonis.

Pirmasis susitikimas įvyko Šakynoje. Salėje visos vietos užimtos, pasieniais pilna stovinčių. Darbininkės ir darbininkai, jaunimas, pirmose eilėse sėdinčios senutės atėjo pasiklausyti žymių žmonių gyvo žodžio, pabendrauti.

Įžanginiu žodžiu pradėjau literatūrinį-ateistinį vakarą, pristačiau svečius. Pirmasis kalbėjo V. Radaitis, paskui—St. Markonis. Tribūnoje—Jonas Ragauskas. Stebiu salę. Vienos senutės lyg jausdamos gėdą, kukliai žiūri į ji, keletas pasisukę šonu, pro petį į ją žvelgia su panieka ir pykčiu. Vyrai ir jaunimas su didžiuliu įdomumu pasiruošę klausyti ką pasakys buvęs profesorius. Ragauskas kalba apie religinę moralę, jos nesutaikomumą su gyvenimu. Matau, kad kiekvieną jo žodį salėje sėdintys lyg gintarinio kviečio grūdus gaudyte gaudo. O jis kalba santūriai, ramiai ir argumentuotai, kaip kad ir rašo savo visų pamėgtoje ir šimtų tūkstančių žmonių perskaitytoje knygoje "Ite, missa est!" Iš jo kalbos jauti, kad žmogus aukštos erudicijos, kad savo ideologiniams priešams nesvies keršto ir neapykantos strėlių, kaip tai dažnai daro tikintieji ir dvasininkai ateistų adresu. Juk yra žmonių, kurių negali pamiršti visą gyvenimą: jų darbai juos, lyg tie paukščio sparnai, pakelia nuo žemės, leidžia į ją pažvelgti iš toliau, pasigėrėti juo, įvertinti jo veiklą, darbą kultūros, literatūros, o šiuo atveju, kalbant apie Joną Ragauską, ir mokslinėje ateistinėje propagandoje. Juk šiandiena mes turime būti dėkingi jam už tokį gausų publicistinį-literatūrinį palikimą, kokio niekas iki šiol mums nepaliko. Tai pirmiausia jo knyga "Ite, missa est!" (1360 m.), knygos "Nenoriu dangaus' ' (1963 m.), "Anuo metu' ' (1966 m.), jo kapitalinis vertimas iš lenkų kalbos—Zenono Kosidovskio "Biblijos sakmės" (1966 m.), L. Taksilio vertimai "Biblijos linksmybės" (1962 m.), "Evangelijos linksmybė" (1964 m.), V. Hampelio "Stebuklai ir stebukladariai "(1963 m.), jau po jo mirties išėjusi knyga "Žmogus ieško tiesos" (1972 m.), kurioje sudėti Jono Ragausko publicistiniai straipsniai ir vienos iš paskutiniųjų jo kūrinių prieš mirtį "Ateistas ir mirtis."

J. Ragauskas studentavimo metais Kaune, 1930 m.

Jis šaltai, taktiškai atakavo bažnyčios mokymą apie "artimo meilę," "bažnyčią, kaip vargstančiųjų paguodą" ir t. t.

Baigus kalbėti, salėje pasigirdo karšti plojimai. Ypač šiltų katučių negailėjo jaunimas, moksleiviai.

Pateikė Jonui Ragauskui klausimus. Kokio turinio, nebeatsimenu, bet žinau, kad keletas iš jų buvo grubūs, netaktiški, įžeidžiantys. Kalbėtojas į juos atsakė kaip ir pridera aukštos vidinės kultūros žmogui—mandagiai, paprastai, gailėdamas žmonių, kuriems religinis fanatizmas neleidžia blaiviai galvoti, plačiau pažvelgti į sąlygas ir į tuos didžiulius gyvenimo poslinkius kultūroje, moksle, buityje, žmonių sąmonėjimo procese.

Daugiau kaip penki šimtai žmonių dalyvavo literatūriniame-ateistiniame vakare Kuršėnuose, Keiriuose. Gėlės, dovanos, malonios kalbos sudarė šiltą atmosferą, parodė visuomenės jausmus ir pagarbą Jonui Ragauskui, Stasiui Markoniui, Vytautui Radaičiui, kurie savo brangias gyvenimo valandas skyrė tiesos, šviesos žodžiui skleisti visuomenėje.

Po to, Kuršėnų miesto inteligentai—gydytojai, mokytojai suruošė nedidelę vakarienę su kava, saldumynais. Koks linksmas buvo Jonas Ragauskas. Pasakojo pergyvenimus iš savo kunigystės metų, neliesdamas kitų dvasininkų. Ir čia jis buvo taktiškas, susilaikantis.

Vėliau dar ne vieną kartą su juo man teko bendrauti, matytis. Šviesus Jono Ragausko paveikslas išliko mano atmintyje iki šių dienų.

Šis laiškas, tai jo atsakymas visiems tiems, kurie žiūrėjo į ji, kaip į žmogų, išdavusi katalikų bažnyčios interesus, išdrįsusi pakelti savo balsą ir plunksną prieš "motiną bažnyčią," jos dvasininkų veiklą, dogmas, tradicijas, jos ideologiją. Šiame laiške tvirtai ir nenuginčijamai nuskamba jo sąmoningo gyvenimo credo, kad katalikų religija ir bažnyčia nėra kultūrinės ir socialinės pažangos veiksnys, kad jos dogmos ir tradicijos, jos mokymas netarnauja tikinčiųjų išganymui, žmogaus gerovei.

Be šių knygų jis paliko dešimtis brošiūrų apie švenčių, sakramentų, dogmų kilmę, kaip spec. redaktorius paruošė spaudai istorinį Avro Manketeno darbą "Vatikanas ir XX amžius (1965 m.), kuriame gvildenama Vatikano veikla įvairiais dešimtmečias įvairuose Europos valstybėse.

Minėdami rašytojo, ateistinės minties propagandisto Jono Ragausko 70-ties metų gimimo sukaktį, su pagarba prisimename jo nuveiktus darbus, jo publicistinį-mokslinį palikimą, kurio vaisiais plačiai naudojasi visuomenė, mokyklos, lektoriai, muziejininkai.

Jo paskelbtos tiesos, mokslinis religijos kilmės, jos evoliucijos, dogmų, švenčių ir tradicijų aiškinimus ir kritika padėjo ir padės žmonėms plačiai išskleisti darbo ir kūrybos sparnus, įgalins tvirtai atsistoti ant kojų, kad jos daugiau nepalinktų maldai ir nusižeminimui neegzistuojančioms mitologinėms būtybėms.

Ant. Martinionis
Lietuvos TSR Ateizmo muziejaus direktorius

ĮVAIRUMAI

JUODŲJŲ OPEROS TRUPĖ

Jackson, Mississippi, Amerikos pietuose, yra suorganizuota pirmoji negrų operos trupė šiame krašte.

1976 m. lapkričio 20 d. buvo šios, taip vadinamos, "Operos Pietuose" (Opera South) atidarymas pastatant operą "Jubiliejus."

Operos solistai yra profesionalai, o chorą ir orkestrą sudaro trijų kolegijų studentai. Per sezoną yra pramatyta pastatyti vieną didžiųjų klasikinių operų ir vieną dar tebegyvenančio negro kompozitoriaus operą.

Nauja era tarp JAV ir Kubos

Washingtone—Kennedy Meno Centre—buvo oficialiai paskelbta apie naują susitarimą tarp JAV ir Kūbos kultūrinio bendradarbiavimo srityje.

Kūbos Nacionalinė Baleto trupė, kaip pranešė prima balerina ir tos trupės direktorė Alicia Alonso, pirmą kartą gastroliuos Amerikoje 1978 m. gegužės 30 iki birželio 11 d. Washingtone, Kennedy Centre, o birželio 13-24 dienomis Metropolitan Operoj, New Yorke.

Taipogi buvo pareikšta toje spaudos konferencijoj, kad pageidaujama, iš abiejų pusių, artimesnio bendravimo kultūros srityje.

Afrikos muziejui reikia pinigų . . .

Vienintėlis Amerikoje esantis Afrikos meno ir kultūros muziejus Washingtone pradėjo piniginę rinkliavą. Pradžioje numatyta surinkti 150,000 dol., o iš viso norima sukelti 675,000 dol. iš privačių asmenų ir institucijų. National Endowment for the Humanities pažadėjo 225,000 dol., kai pradinė suma bus surinkta.

Direktorius W. Robbins ragina visuomenę remti šią institucijas rašantis nariais-remėjais, pagal įvairias kategorijas nuo 10 dol. iki 1,000 dol. **VZV**

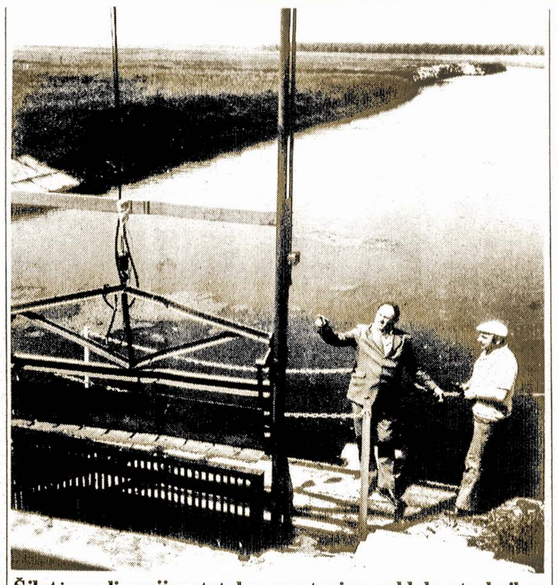

Šilutės melioracijos statybos montavimo valdybos technikos skyriaus viršininkas A. Kuršnauskas [kairėje] ir Hidrotechnikos ir melioracijos instituto Šilutės sektoriaus vadovas E. Balodis apžiūri įrenginius Ruguliuose.

B. Aleknavičiaus nuotrauka

Nemuno užliejamose pievose

Kai išvažiuoji už Šilutės miesto, kiek akys užmato driekiasi Nemuno žemupio užliejamos pievos—didžiausias Lietuvos pašarų aruodas. Pavasarį, vasarą ir net rudenį čia kvepia šienu. Be pertraukos jose ruošiamas vitamininis pašaras—žolės miltai. Žolė lankose pjaunama šienapiovėmis—pašarų smulkintuvais ir gabenama prie agregatų, kurie per valandą gali pagaminti net po tris tonas maistingų granulių. Šiemet pievos duos apie 40 tūkstančių tonų žolės miltų labai vertingo pašaro gyvuliams.

Nemuno užliejamos pievos gerai prižiūrimos. Čia ypač daug nusipelnė melioratoriai, kurie jau baigia nusausinti ir sukultūrinti visas Nemuno žemupio lankas. Melioratoriai supylė pylimus, apsaugančius pievas nuo pavasario potvynių, pastatė vandens kėlimo stotis, kurios reguliuoja vandens kiekį pievose, nutiesė transportui kelius ir įrengė aikšteles lėktuvams, kurie pavasarį trėšia lankas mineralinėmis trąšomis. Užtat ir lankose dera žolė: nušienaujama po du tris derlius, o po penkis-šešis derlius nuimama tuose plotuose, kurie vasarą mašinomis dirbtiniu būdu laistomi. Tokių plotų jau yra tūkstantis hektarų.

J. Biliūno laiškas Amerikos lietuviams

Amerikos lietuviai nesykį parodė jautrią širdį nelaimėje, varge ar bėdoje atsidūrusiems tautiečiams. Prisiminkime tik jų rūpestį dar XIX a. pabaigoje dėl poeto aušrininko A. Vištelio likimo.

Ir vėliau rasime daug tokių pavyzdžių, kai Amerikos lietuviai rėmė ir padėjo pagalbos reikalingiems gimtojo krašto rašytojams, kultūros ir visuomenės veikėjams, aukštesnius mokslus einantiems moksleiviams. Todėl gimtojo krašto žmonės kreipdavosi paramos į užjūrio brolius. Ištiestą jų pagalbos ranką ne kartą patyrė ir įžymus mūsų rašytojas klasikas Jonas Biliūnas. Apie vieną tokį atvejį čia ir rašome.

Sunkiai įsiligojęs Jonas Biliūnas neturėjo iš ko gydytis. Viltį pasveikti dar teikė Zakopanės (dab. Lenkijoje) sanatorija, bet į ten nuvykti rašytojui stigo lėšų. "Neturėdamas kuo važiuoti į Zakopanę—rašė J. Biliūnas,—rudenį (1906 metais—B. R.) tarp kita ko parašiau į Ameriką. Nesmagu kalėdoti, bet vargas ir liga spiria."

Šių eilučių autorius aptiko rašytojo minimą laišką Amerikos lietuviams. Jis įdėtas į "Lietuvos" laikraščio redakcinį straipsnį "Atsišaukimas" (1906, Nr. 43, spalio 26 d.) Nors J. Biliūno pavardė čia dėl to meto sąlygų ir ypač iš pagarbos rašytojui neminima, bet laiško autorystė visiškai aiški.

"Esu—rašė J. Biliūnas,—blogame padėjime, pradėjau gydytis, bet nepabaigiau. Daktarai užlaikymui gyvasties liepė būtinai dar važiuoti į užsienius gydytis, tada gal pasitaisyčiau. Bet visai pinigų neturiu. Lietuvoj gi, revoliucijos laike pas nieką negalima gauti, nes nežinai kas turi. Nors bijodamas, kreipiuosi prie amerikiečių: ar negalėtų kas, ar draugija paskolinti man kokią porą šimtų rublių. Gyvendamas vis atiduočiau, ar mano žmona, kuri dabar mano ligos labai yra varžoma. Norėčiau labai pasveikti ir darbuotis Lietuvoj, bet pats vienas neturiu galios pagalėti mano ligos, nors dabar daug sveikesnis kaip pernai buvau."

"Lietuvos" redakcijos atsišaukime, nurodoma, kad laišką rašo "mūsų užsipelnęs raštininkas," kuris taip pat "pažįstamas ir revoliucionieriams." Laikraštis pažymi, jog čia "reikia greitos pagalbos" ir kviečia paremti rašytoją.

Netrukus "Lietuvos" laikraščio redakcija pradėjo gauti aukas, kurias daugiausia siuntė lietuviai darbininkai, jų tarpe Lietuvių Socialistų Sąjungos nariai. Jie rodė nuoširdų susirūpinimą rašytojo likimu, kiek išgalėdami, aukojo. Žinomas to meto socialistų veikėjas Springfielde (Ill.). J. Klembauskas (senas Krivaitis) kėlė pasiūlymą, kad rašytoją, kuriam reikalinga tuoj padėti, paremtų SLA ir TMD (žr. "Lietuva," 1906, Nr. 47, lapkr. 26).

Iš pradžių buvo numatyta lėšas J. Biliūnui surinkti iki 1906 m. lapkričio mėnesio pabaigos. Per tokį trumpą laiką (vieną mėnesį) nesuskubta gauti pakankamos sumos.

Tačiau rinkliavai kiek prasitęsus, 1907 m. vasario pabaigoje rašytojo pageidautos lėšos ($109.13) jam buvo išsiųstos ("Vienybe Lietuvininkų," 1907, Nr. 10). J. Biliūnas viename laiške (1907.II.27 d.) praneša, jog netikėtai gavęs pinigų iš Amerikos ir galėsiąs atsisakyti kitų pagalbos.

B. Raguotis

Įvairios žinios

VIZITAS PADĖS ATSTEIGTI TAIKĄ

Šiomis dienomis Somalijos prezidento Mohammed Siad Barre apsilankymas Tarybų Sąjungoje ir pasitarimas su jos vadais turėtų padėti atsteigimui taikos tarp Etiopijos ir Somalijos. Toks šio vizito tikslas.

Tarybų Sąjunga palaiko gerus santykius su šiomis abiemis kariaujančiomis šalimis. Tarp jų karas abiems didžiausia nelaimė.

PRIPAŽĮSTA, BET TEISINA

Washingtonas. — Baltieji Rūmai pripažįsta, kad 1975 metais Jimmy Carter nieko nemokėjo už penkias lėktuvais keliones. Bet kaltina Demokratų Partijos rinkiminį komitetą, kad jis per neapsižiūrėjimą pamiršęs užmokėti. Kaip greitai dabar valdžios dėmesys buvęs atkreiptas, komitetas už tas keliones sumokėjęs $1,000.

REIKALAUJA SAUGUMO TARYBOS SUSIRINKIMO

United Nations, N. Y. — Cyprus salos atstovas Zenon Rossides reikalauja, kad Jungtinių Tautų Saugumo Taryba tuoj laikytų specialų susirinkimą ir aptartų salos klausimą. Jis sako, kad saloje padėtis yra labai įtempta pavojinga. Tarp turkų ir graikų gali kilti ginkluotas konfliktas. Pasaulinė organizacija turinti susirūpinti ir padėti tokio konflikto išvengti.

VILA BELOS PRIEMIESTIS

ANTANAS VAIVUTSKAS

[Tęsinys iš rugpiūčio 26 d. num.]

2. Buvo ir šviesesnių dienų

Subatvakariais Vila Bela ypač pagyvėdavo. Vieni lipdo savo gūžtą, kiti lygina sklypelį, rauna kelmus, tveria tvorelę. Iki vidurnakčio spingsi barakėliuose žibalinės lempelės.

Kažkur tirštoje tamsoj nudaidi:

Kur bakūžė samanota,
Kurioje gimiau,
Obelis kur augalota,
Kur kieme mačiau . . .

Ją traukia susirinkę kaimynai, be galo ilgėdamiesi savo gimtųjų laukų, savo lietuvėlės. Sklinda daina po dainos, o taip pat senka pingos litriniai buteliai. Keisčiausių etikėčių atsirado ant tų butelių. Viena jų buvo "Šventos Izabėlės ašaros." Šiomis "ašaromis" svaiginosi mūsų išeiviai, velkantys niūrią, slogią gyvenimo naštą. Rodos, nieko kito jiems nebeliko, kaip "Izabėlės ašaros," dar labiau sudrumsčiančios jų nostalgiją, jų siaurą vidinį pasaulėlį. Dažnai tokie subatvakariai baigdavosi klyksmais, spiegimais, biauriausiais keiksmais.

Ne visada Vilą Belą gaubė tamsumo, nusivylimo šydas. Saulėtas dienas ėmė gyventi Vila Belos lietuviškasis jaunimas, kai čia vieną sekmadienį atvykęs Alfonsas Marma įkūrė "Susivienijimo lietuvių Brazilijoj" (SLB), po Bom Retiro, pirmąjį skyrių. Tai įvyko 1928 metų lapkričio 25 dieną Mogylų namuose Petunijos gatvėje, netoli Tamanduatėjo. Į skyriaus veiklą stojo kelios dešimtys gražaus jaunimo—sesutės Kumbrevičiūtės, Murelytė, Čeponytė, broliai Paukščiai, brolis ir sesuo Pupeliai, Kavaliauskas, broliai Nogylai, broliai Černiauskai, Smalinskas, Puida, broliai Baltušiai ir daugelis kitų. Iš jų susidarė veiklus dramos būrelis, buvo įsteigta bibliotekėlė, ėmė organizuotis futbolo ekipa. Našiausiai pasirodė teatro mėgėjai. Jie tuoj pasinėrė repetuoti A. Vilkutaičio-Keturakio komediją "Amerika pirtyje." Tai buvo puikus spektaklis, pastatytas 1929 metais San Kajetano sporto klubo salėje. Didžiulė salė sausakimšai prigužėjo žiūrovų—jų atvyko, turbūt, iš visų San Paulo priemiesčių. Visi jauni, žvalūs, tvirti žaliūkai, skaisčios mergelės. Šokiams, kurie nusitęsė iki paryčių, trenkė lietuviškas dūdų orkestras. Spektaklio rengėjai turėjo gražių įplaukų, kurių bene du trečdalius įteikė LSB centrui.

Tokių puikių vakarų su vaidinimais ir šokiais įvyko ir daugiau. Vilabeliečiai vystė saviveiklą, galvojo, sklypą išsimokėtinai įsigiję, statydintis nuosavą būstinę. Savo narių ir pritarėjų tarpe jie turėjo mūrininkų, stalių, dažytojų. Po Vila Belos San Paule įsikūrė SLB skyriai Mookoje, vėliau Vila Anastasijo-Lapos priemiesčiuose.

Buvo praėję truputį daugiau kaip du mėnesiai, kai pasirodė LSB savaitrašis "Garsas." Vila Belos skyriaus steigiamajame susirinkime (1928.XI.25) Stasys Baltušis mane pristatė Alfonsui Marmai:

— Čia bus mūsų spaudos platintojas.

— O, sveikutis! Kaip tu vadiniesi?—šypsodamas paspaudė man ranką Alfonsas. —Didelis tu jau vyras! (Tam "vyrui" tebuvo 12 metų). Tai platinsi mūsų "Garsą"?

— Platinsiu,—atsakiau nedvejodamas.

— Šaunuolis!—toliau mane gyrė tas su "peteliške" pasmakrėje jaunuolis, iš kurio veido dvelkė nuostabi draugiškumo, nuoširdumo šiluma.—Aha, sakai, mokais pradinėje. O kuo svajoji būti?

— Pats nežinau.

— Sakyk, o gal to norėtum būti raidžių rinkėju?

— Gal ir norėčiau.

— Tai važiuok į redakciją. Mums reikalingas raidžių rinkėjo mokinys. Sutinki?

Aš palingavau galvą.

Taip tapau "Garso" platintoju. Kiek vėliau—mokiausi raides rinkti laikraščio redakcijoje, kurioje šalia redaktoriaus Adolfo Zaukos stalelio buvo šrifto kasos Baron de Pirasikaba (Barao de Piracicaba) gatvėje. Raidžių rinkėju mane išmokė Vincas Tamošaitis. Jį 1930 m. policija į Lietuvą ištrėmė drauge su kitais suimtais garsiečiais. Jų tarpe buvo Jonas Bakutis, Petras Misiūnas, Petras Raišys, Kazys Ramanauskas, Jonas Žilinskas.

SLB skyrius Vila Beloje gyvavo neturėdamas savo patalpų. Tai būdinga visoms pradinėms lietuvių pažangioms organizacijoms Pietų Amerikoje. Susirinkimus be būstinės sušaukti dar pusė bėdos. Didelis vargas būdavo ruošiant vaidinimų spektaklius. Nėra kur repetuoti! Tad vaidintojai čia pas vieną, čia pas kitą kurį narį renkasi ankštame kambarėlyje, kuriame pasieniais išdėliotos trys, o neretai ir keturios lovos, ir mokosi roles. Aukščiau pakelta spingsi žibalinė lempa. Greta jos "kala" sufliorius. Prieblandoj and lovos sėdi režisierius, savo eilės laukiantieji vaidintojai . . . Režisierius taip pat būtinai turi vaidmenį. Nežinau atvejo, kad mūsų režisieriai būtų nevaidinę pjesėje.

(Bus daugiau)

Gražus laukas, puikus derlius, darbštūs žemdirbiai

"Dzūkijos" kolūkio vyriausia agronomė T. Greblikienė ir pirmininkas J. Stirbis.

VYT. ALSEIKA—MŪSŲ BENDRADARBIS VILNIUJE

Kelionė po ligoninę, kur atgaivinami mirę žmonės

Jau pasakojau apie Kauno klinikų Kaune išsiplėtimą, apie jų didelį darbą, paminėjau jos vadovo dr. Jašinsko inašą. Ir štai dr. Stasys Daktaravičius, vyr. gydytojo pavaduotojas, man pasiūlė baltą chalatą ir . . . pradėjau ilgą pasivaikščiojimą po įvairius tos Klinikos skyrius. Pirmiausia patenku į Kardiologijos skyrių. (Kai ten buvau, tai dar nebuvo galutinai baigtas puikus, kelių aukštų Kardiologijos korpusas). Taigi reanimacijos-atgaivinimo skyriuje kaip tik sutikome prof. dr. Aldoną Lukoševičiūtę, plačiai žinomą gydytoją, kuriai drauge su prof. A. Smailiu, 1970 m. buvo pripažinta valstybinė premija. Jau žinojau, kad kaip tik Kauno gydytojai-mokslininkai vieni pirmųjų šalyje pradėjo naudoti reanimacijos (atgaivinimo) metodus.

Dr. Lukoševičiūtė tuo metu rūpinosi keliais ligoniais, jos darbą uoliai stebėjo visas būrys Instituto studentų ir jaunesniųjų gydytojų. "Štai čia—ji sako—guli berniukas, kuris tris dienas buvo be sąmonės, bet dabar yra daug vilties, kad jis bus išgelbėtas." Berniukas, pastebėjau, atrodė, iš tikrųjų geriau; jis pradėjo grįžti atgal į gyvenimą.

Čia pat matau visą eilę naujų įrengimų, aparatų, kuriais naudojasi gydytojai-kardiologai. Visur čia, kaip ir kituose skyriuose matyti tvarka, švara. (O Amerikoje matęs ligoninių, kurioms kaip tik daug ką galima prikišti, ypač švaros atžvilgiu). Veikia gera signalizacija—iškviesti seseris, gydytojus.

Ligoninės vadovai savo noru parūpino ir savo fotografą, kuris man lankantis skyriuose įstengėsi "pagauti" tas akimirkas, kai gydytojai aiškino man apie jų darbą, rodė brėžinius, aiškino įrengimus.

Tų aplankytų skyrių buvo nemažiau kaip dešimtis.

Štai—chirurginis skyrius. Čia kaip tik susiduriu su sritim, kuria Kaunas, kauniečiai mokslininkai pagrįstai didžiuojasi. Tai širdies kraujagyslių chirurgijos skyrius. Juk Kauno gydytojai naudoja naujus metodus šioje srityje, yra padarę ir širdies persodinimų gyvuliukams. Toliau mane sudomino nudegimų skyrius, kur yra 40 lovų. Sunkus, ilgas, varginantis įvairių nudegimų gydymas, bet ligoninės gydytojai—geri specialistai, kantriai pasiryžę tuos nelaiminguosius išgelbėti, atstatyti jų sveikatą.

O čia vėl vaikų chirurgija.

Tai skyrius sename pastate. Tiesa, jis baigtas 1940 m., net prieš 36 metus. Jis negali būti laikomas modernus, jam prireikė įvairių patobulinimų, pataisymų. Bet vadovai mane tikina: mes visvien tais rūmais patenkinti, jie daugeliu atžvilgiu—geri.

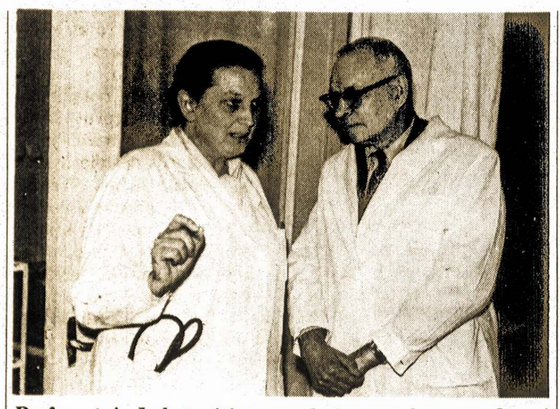

Profesorė A. Lukaševičiūtė pasakoja mūsų korespondentui Vyt. Alseikai.

Išeiname į kiemą ir visai netoli jau matai modernius 1972 m. pastatytus keturių aukštų akušerinio-ginekologinio skyriaus rūmus. Jau tik įėjus į korpusą, pastebėsi nepaprastą švarą, visur—didelė ramybė, įdomūs, skoningi, prasmingi sienų papuošalai, interjeras, matyti žalumynų, mandagios darbuotojos.

Tai moterų, motinų ir būsimų motinų "karalystė." Nėra reikalo jas lankyti, bet mano malonusis palydovas dr. Daktaravičius vis dėlto pasiūlo mesti žvilgsnį į tą ar kitą skyrių. Susidomėjau kūdikiais, kurie dėl per mažo svorio laikomi inkubatoriuose. Tuo metu man parodė tris tokius mažylius.

Vėl kelionė atgal, vėl senojo "priešakinio" namo koridoriuose. Kelionė jais-ilga ir svetimas čia galėtų lengvai paklysti. Savo vadovo pakviestas galėjau kiek pailsėti, papietauti, paragauti puikiai ligoninėje gaminamo maisto.

Širdies ir kraujagyslių fiziologijos ir patologijos moksliniame tyrimo institute

Ne visiems gal žinoma, kad širdies ir kraujagyslių sistemos fiziologija, tai sritis, kuri Kauno Medicinos institute pradėta plačiau tirti institutui pradėjus darbą. Ilgametis to Instituto rektorius akademikas prof. Z. Januškevičius šią problemą pats pirmasis pradėjo nagrinėti, disertaciją apie tai parašęs 1946 m.—taigi šiais metais sukanka jau 31 metai.

1969 m. buvo įsteigtas širdies ir kraujagyslių sistemos fiziologijos ir patologijos mokslinio tyrimo institutas. Jau buvau pažymėjęs, kad institutas daug nuveikė. Jis, galima teigti, ir visos Lietuvos respublikos pasididžiavimas. Jau nemaža eilė tų kauniečių—gydytojų, mokslininkų, kurie tiek pasižymėjo, kad atkreipė ir užsienio šalių dėmesį.

Antai mūsų mokslininkai kardiologijos klausimais paskelbė daugiau kaip 500 mokslinių darbų. Respublikos ir valstybinės TSRS premijos įteiktos akademikui prof. Z. Januškevičiui, prof. A. Baubinienei, prof. J. Blužui, prof. J. Brėdikiui, prof. A. Smailiui ir prof. A. Lukoševičiūtei.

Kauniečiai mokslininkai yra padarę pranešimus JAV, Indijoje, Meksikoje, Lenkijoje ir kt. šalyse. Kaunas dabar šalia Olandijos miesto—Roterdamo, yra laikomas tos srities tyrimų pagrindiniu pasauliniu centru.

Profesoriai Blužas ir Smailys

Dr. Daktaravičius būtinai pasiūlė man apsilankyti pas prof. Juozą Blužą, to tyrimo instituto direktorių, juo labiau, kad šioji įstaiga kaip tik buvo įsikūrusi ligoninės teritorijoje. Toje klinikoje atliekamos visos kardiologinės operacijos, nuo 1964 m. ir operacijos su dirbtine kraujotaka. Iš viso buvo atlikta daugiau kaip 1000 sudėtingų operacijų. Pasirodo, lietuviai gydytojai—kardiologai sukūrė daug originalių prietaisų, aparatų. Kai kurie jų buvo eksponuoti Maskvoje, JAV, Anglijoje, Prancūzijoje ir kitur. Tie aparatai padeda tobulinti širdies ir kraujagyslių sistemos susirgimų diagnozavimą ir gydymą.

Prof. J. Blužas mane, spaudos žmogų, priėmė svetingai, labai šiltai, maloniai. Jis man parodė įvairių nuotraukų, brėžinių rinkinius, diagramas sienose, rodė ir aiškino lietuvių atliktus gydymo metodus, parodė ir aparatus. Pats prof. Blužas atrodo žvalus, energingas (gimęs 1928 m.), neseniai pats dar mokėsi Kaune. Man jis padarė judraus, solidaus mokslininko įspūdį. Dabar jis pasižymėjęs mokslininkas, autoritetas, už pasiekimus atžymėtas premijomis. Blužo pavyzdys—įdomus ir rodo, kokių gražių, įdomių pasiekimų pasiekia jaunieji lietuviai, kokia lietuvių tauta gabi, kiek daug reiškė tarybinė santvarka, sudariusi sąlygas pasiekti nepaprastų laimėjimų širdies kraujagyslių tyrimo srityje.

O dabar žodis priklauso kitam kardiologui, Instituto profesoriui A. Smailiui. Jis atkreipė dėmesį, kad išsivysčiusiuose kraštuose, jų tarpe—Tarybų Sąjungoje 37 nuošimčiai visų mirimų sudaro kaip tik širdies ir kraujagyslių susirgimų atvejai. Kauniškio instituto mokslininkai yra širdies stimuliacijos elektra pradininkai visoje Sąjungoje. Kaip tik vienas pirmųjų Smailys pradėjo plačiai taikyti reanimacijos metodus, atlieka eksperimentinius širdies persodinimus. Jis sako, kad tik šioje Kauno ligoninėje, apie kurią dabar kalbama, panaudojus tą širdies elektrinę stimuliaciją iš mirties nasrų buvo išgelbėta apie 250 ligonių. Kai kurie jų buvo išgelbėti net keletą kartų . . .

Kaip tik prof. A. Lukoševičiūtė išgelbėjo nuo mirties vieną žmogų net . . . 37 kartus. Ji naudojo elektros impulso teoriją. Tas metodas, kaip sako Smailys, visai nepavojingas, nes juk elektrinis šokas tetrunka vos sekundės dalelytę. Jis puikiai pakeičia įvairius vaistus, o jų nauda dažnai juk abejotina. Panaudojant elektrinę stimuliaciją galima pašalinti ir įvairius širdies ritmo sutrikimo negalavimus. Šioje ligoninėje, tą metodą panaudojus, jau buvo išgydyta keli tūkstančiai ligonių. O pats tyrimo institutas siekia dar labiau patobulinti šį metodą. Jau yra sukurti originalūs stimuliatoriaus elektrodai, rasti būdai sumažinti kenksmingą elektros veikimą į žmogaus širdį. Vyksta tyrimai naudoti širdies stimuliacijai ne tik elektrą, bet ir kitas energijos rūšis.

Lietuviai chirurgai, pažymėjo prof. Smailys, yra žymiai prisidėję prie kovos su širdies susirgimais. Kai buvo sukurtas aparatas "širdis-plaučiai" (jis įgalina sustabdyti širdies veikimą operacijos metu, ir dėl to galima pašalinti kai kurias prigimtines ydas), dabar jau vyksta ne šimtai, bet tūkstančiai tokių operacijų.

O toliau buvo proga susipažinti, kaip kauniečiai chirurgai operuoja žmogaus širdį . . .

(Bus daugiau)

Viešnagė svetingoje Čekoslovakijoje

Lietuvos TSR Valstybinės filharmonijos ansamblis "Estradinės melodijos" 20 dienų gastroliavo Čekoslovakijos Socialistinėje respublikoje.

Ansamblis aplankė Prahą, Brno, Bratislavą kitus miestus.

Ypatingai įsimintinas buvo Bratislavoje tarptautinio estradinės dainos konkurso "Bratislavos lyra-77" atidarymo koncertas, kuriame ansamblis dalyvavo, kaip garbės svečias.

Čekoslovakijos Socialistinės respublikos centrinė spauda gerai įvertino ansamblio solistų, LTSR nusipelniusios artistės N. Ščiukaitės, D. Neimontaitės, R. Cinino pasirodymus.

Nuotraukoje: "Estradinių melodijų" ansamblis koncertuoja Prahoje, Rotušės aikštėje.

T. Žebrausko nuotr.

PLATUS ARIMAS, GILIOS VAGOS

Šį mėn. Vladui Niunkai sukako 70 metų. Jo veikla—tai lyg didžiulis arimo plotas, kuriame kiekviena vaga gili, kryptinga, išauginanti gražų derlių. V. Niunka—aktyvus kovos už socializmą Lietuvoje dalyvis ir organizatorius, ilgametis Lietuvos Komunistų partijos narys ir vienas jos vadovų, visuomenės veikėjas, publicistas, mokslininkas. Jam suteiktas respublikos nusipelniusio kultūros veikėjo garbės vardas.

Jau beveik dešimtmetį—nuo 1968 m.—V. Niunka yra Lietuvos TSR Mokslų akademijos Visuomenės mokslų skyriaus akademikas sekretorius. Šiam skyriui priklauso Lietuvių kalbos ir literatūros, Istorijos bei Ekonomikos institutai, steigiamas Filosofijos, teisės ir sociologijos institutas. Akademiko V. Niunkos erudicija kiekvienoje šių mokslų sričių remiasi didele jo gyvenimo bei praktinės veiklos patirtimi. V. Niunka, Lietuvos KP narys nuo 1928 m., už komunistinę veiklą buvo buržuazinės valdžios kalintas Varnių koncentracijos stovykloje, Dimitravo priverčiamojo darbo stovykloje, redagavo ne vieną periodinį spaudos leidinį, buvo Lietuvos TSR prokuroras, Lietuvos TSR Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotojas, švietimo ministras, Lietuvos KP CK sekretorius, išleido keletą politinio pobūdžio knygų, nuolat bendradarbiauja spaudoje. Beje, užsienio lietuvių pažangiojoje spaudoje jo rašinių pasirodė dar 1928 m.

Pastaruoju metu, kaip papasakojo jubiliatas, Tarybų Lietuvoje labai padidėjo susidomėjimas visuomenės mokslais, išaugo jų aktualumas. Visuomenės mokslai klasinėje visuomenėje buvo buržuazinės ideologijos įtakoje. Pažangiausieji mokslininkai stengėsi suartėti su marksizmu, vadovautis moksline metodologija. Tačiau platesnių iš marksistinių pozicijų tyrinėtų visuomenės mokslų darbų turėta nedaug. Ugdant socialistinę kultūrą Tarybų Lietuvoje, reikėjo iš klasinių, marksistinių-leninių pozicijų įvertinti kultūrinį palikimą, kritiškai ir argumentuotai sugriauti antimokslines koncepcijas, kovoti su nacionalizmo pasireiškimais, išryškinti ir plėsti pažangią, demokratinę visuomenės mintį. Todėl ypač išaugo istorijos ir literatūros mokslai. Visuomenės mokslams iškyla uždavinys visapusiškai tirti šias problemas, nuosekliai ir kūrybiškai vadovaujantis marksistinės-leninės ideologijos principais.

Vladui Niunkai—70

Siuose plačiuose ir svarbiuose baruose daug ir sėkmingai dirba respublikos Mokslų akademijos Visuomenės mokslų skyrius, jo akademikas sekretorius Vladas Niunka.

TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsaku už nuoplenus visuomenės mokslų srityje, aktyvią visuomeninę politinę veiklą ir gimimo 70-ųjų metinių proga V. Niunka apdovanotas Spalio revoliucijos ordinu.

Iš **"G. K."**

Nuo "L." Redakcijos: Mes prašome jubiliatą priimti ir mūsų nuoširdžiausius sveikinimus ir geriausius linkėjimus.

Mirė Tarybų Lietuvos liaudies švietėjas Vladas Merkevičius

Š. m. rugpiūčio 1 dieną, eidamas 93-čius metus, po sunkios ligos Kaune mirė pensininkas mokytojas Vladas Merkevičius.

Jis gimė 1885 m. sausio 31 d. Vilkaviškio rajone, Žiūrių-Gudelių kaimo valstiečių šeimoje. Vl. Merkevičius 1905 m. baigė Veiverių mokytojų Seminariją ir visą gyvenimą mokytojavo Aukštaitijoje. Ilgiausia dirbo Kamajuose, Rokiškyje ir Skapiškyje. Tai buvo kuklus ir labai atsidavęs, pažangus liaudies švietėjas, pergyvenęs daug sunkių ir audringų metų. Kaip socialistas pedagogas, jis ne tik mokino jaunimą, bet ir ugdė revoliucinį judėjimą, o todėl caro valdininkai ir buržuazinės Lietuvos vadeivos jo neapkentė, persekiojo ir nedavė ramiai gyventi.

1918 m. pabaigoje, Rokiškio rajone, buvo įkurta tarybinė santvarka.

Mokytojas Vl. Merkevičius tuojau įsijungė į aktyvų tarybinį darbą: buvo paskirtas vyresniuoju mokyklų inspektorium, organizavo naujas mokyklas, liaudies universitetus, kursus, saviveiklos ratelius ir skaitydavo paskaitas.

1919 m. birželio mėnesį buržuazijai nuslopinus, jauną Tarybų Lietuvos valdžią, Vl. Merkevičius buvo suimtas, pulkininko V. Grigaliūno-Glovackio karininkų labai sumuštas, kalintas, o vėliau laikytas griežtoje policijos priežiūroje.

Išėjęs į laisvę, Vl. Merkevičius, kaip puikus pedagogas, mokytojavo Rokiškio ir Skapiškio vidurinėse mokyklose. Jis labai mylėjo jaunimą ir muziką, skiepijo moksleiviams pažangias idėjas, ugdė materialistinę dorovę ir estetiką. Moksleiviai labai gerbė ir mylėjo savo gerąjį mokytoją—Vl. Merkevičių. Įsigalėjus tautininkų ir krikščionių demokratų fašistinei reakcijai, Vl. Merkevičius persekiojamas, atleidžiamas iš vidurinės mokyklos ir nukeliamas į tolimo užkampio pradžios mokyklą.

Dėl politinio teroro ir dažno kilnojimo iš vienos mokyklos į kitą, buvo priverstas išeiti į pensiją.

1940 atsikūrus tarybinei santvarkai, Vl. Merkevičius su dideliu pasiryžimu, organizavo naujas mokyklas, saviveiklos ratelius, vadovavo kaimo kapelai ir buvo paskirtas Skapiškio vidurinės mokyklos direktorium. Tačiau jo platų liaudies švietimo darbą nutraukė baisi vokiškųjų fašistų okupacija. Hitlerininkai ir jų pagalbininkai-skapiškėnai fašistai 1941 m. birželio 28 d. jį suėmė, labai sumušė, uždarė į kalėjimą ir Kupiškyje vos tik nenužudė.

Tarybinei Armijai, 1944 m. vasarą, išvadavus Lietuvą, Vl. Merkevičius su dideliu džiaugsmu stojo į Tėvynės atstatomąjį darbą: vėl buvo paskirtas Skapiškio vidurinės mokyklos direktorium, organizavo saviveiklos ratelius iki 1970 m. vadovavo kaimo kapelai ir su ja gastraliuodavo net Tarybinėje Latvijoje.

Vl. Merkevičius išauklėjo daug pažangių ir gerų jaunuolių, kurie dabar gerai dirba atsakingose tarybinėse pareigose.

Vl. Merkevičius niekuomet nerūkė, negėrė svaigiųjų gėralų ir gal todėl sulaukė 93 metų senatvės.

Būdinga, kad dauguma jo buvusių mokinių taipgi nerūko, negeria svaigiųjų geralų ir nemažai jau sulaukė gražios senatvės.

Liko velionio žmona, du sūnūs ir duktė.

Rugpiūčio 3 d. nemažas būrys giminių, draugų, bendradarbių ir pažįstamų palydėjo Vl. Merkevičių į amžino poilsio vietą—Romainių kapines. Prie kapo pasakyta atsisveikinimo kalbos, pareikšta užuojautos velionies žmonai, vaikams ir kitiems artimiesiems. Orkestrui liūdnai grojant, visi lydėtojai žemai nulenkė galvas prieš seną liaudies švietėją, revoliucinio judėjimo dalyvį ir papuošė jo kapą gražiomis gėlėmis.

Šviesus mokytojo Vlado Merkevičiaus atminimas ilgam išliks jo buvusių mokinių, bendradarbių ir visų jį pažinojusiųjų atmintyje.

A. Gučiūnietis

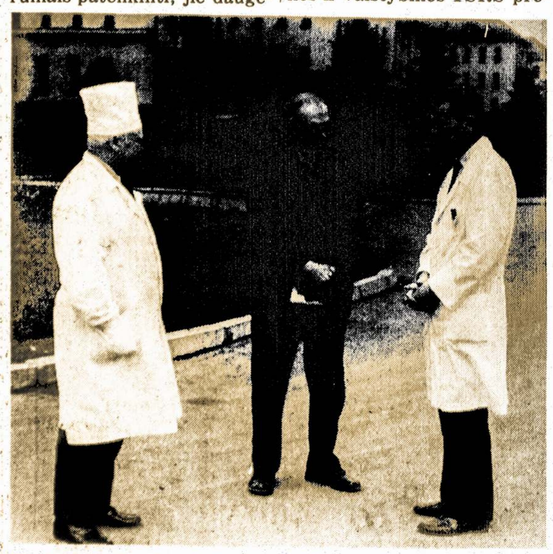

Prof. V. Sadauskas ir [kairėje] daktaras Stasys Daktaravičius kalbasi su Vyt. Alseika.

Izraelis sutiko įleisti tyrinėjimo komisiją

Tel Aviv. — Per ištisus trejus metus Izraelio valdžia priešinosi įsileidimui Jungtinių Tautų Apšvietos, Mokslo Kultūros Organizacijos komisijos į okupuotas arabų žemes ištyrimui arabų kultūrinio gyvenimo. Bet dabar ji sako tokią komisiją įsileisianti. Tai nusileidimas pasaulinei opinijai.

New Yorkas. — Miesto policijos departamentas sudarė specialų skvadą iš 60 policininkų kovai su kriminalizmu.

Bostonietis inžinierius apie viešnagę Lietuvoje

Svečių grupės vadovas bostonietis D. Šatas (kairėje) su Lietuvos TSR MA viceprezidentu A. Žukausku apžiūri naujai statomą Mokslų akademijos miestelį.

Dešimt dienų tėvų žemėje praleido dvidešimt JAV lietuvių—mokslo ir technikos specialistų. Svečiai bendravo su Tarybų Lietuvos mokslininkais, susipažino su mūsų šiandieniniu gyvenimu.

Viešnagės pabaigoje "Gimtojo krašto" darbuotojas paprašė grupės vadovą bostonietį chemiką inžinierių **Donatą Šatą** atsakyti į keletą klausimų.

— Susitikimai baigėsi, ir galima įspūdžius apibendrinti. Kaip Jums, grupės vadovui, atrodo—ar naudinga buvo ši išvyka? Kokia Jūsų nuomonė dėl tolesnio panašaus pobūdžio išvykų organizavimo, dėl ryšių su gimtojo krašto mokslininkais? Kokius išsivežate įspūdžius?

— Tokio pobūdžio ekskursija į Lietuvą iš Jungtinių Amerikos Valstijų ir iš bet kur kitur, atrodo, buvo pirmoji. Ji—turistinė, o kartu jos žmonės yra tam tikros profesijos atstovai, mūsų atveju—inžinieriai ir tiksliųjų mokslų mokslininkai. Nėra abejonės, tokios grupės yra įdomesnės ir tikslingesnės, negu grynai turistinės išvykos. Čia daugiausia mums padėjo Lietuvos Mokslų akademija. Svečiavomės dešimt dienų. Sunku būtų trumpai viską apsakyti.

Nauda iš tokių susitikimų, be abejo, abipusė. Kokios ypatingos profesinės naudos per tokį trumpą laiką gal ir sunkiau patirti, tačiau, svarbiausia, užsimezgė kontaktai. Ir aš tikrai žinau, šie kontaktai plėsis toliau profesinėje plotmėje. Iš čia atvažiavusiųjų kai kurie, manyčiau, vėl atvažiuos ilgesniam laikui, Mokslų akademijos ar kurių nors institutų pakviesti.

Tokių išvykų tikslas—išplėsti ir užmegzti artimesnius ryšius su Lietuvos mokslininkais. Mes tokių, platesnių, ryšių norėtume.

Nauda čia yra ir kitokia. Mes turim daug jaunų mokslininkų ir inžinierių, jiems tokia ekskursija, tokia išvyka bus pirmas akstinas vėl čia atvykti, ir, galbūt, ne vieną kartą.

Taigi, padaryta pradžia. Galvojame, kad kažkas panašaus turėtų įvykti ateinančiais metais. Be to, bus ir pavienių išvažiavimų į Mokslų akademiją ir kitas organizacijas. Dėl ateities aš taip sakyčiau: reikia skatinti ir ugdyti tokį bendravimą. Beje, norėčiau paliesti štai kokį dalyką: jūsų buvo norėta visą programą labai smulkiai suorganizuoti. Tai padaryti nelengva, sakyčiau, netgi neįmanoma. Du net tos pačios profesijos žmonės, imkim kad ir mechanikos inžinierius, gali turėti absoliučiai skirtingus interesus. Reikėtų tik patį branduolį suorganizuoti, toliau—išvykos dalyviai patys susitinka, kalbasi su savo profesijos žmonėmis mažesnėmis grupelėmis. Tai naudingiau ir reikalingiau, tuo pačiu būtų išvengta formalių susitikimų.

Jau ir šį kartą mūsų grupės statybininkai turėjo progos atskirai susitikti su Vilniaus ir Kauno miestų Statybos institutų žmonėmis ir su Vilniaus Inžinerinio statybos instituto darbuotojais. Gamtos taršos specialistai taip pat turėjo atskirų susitikimų su šioje srityje dirbančiais mokslininkais. Tas labai gerai. Galima daug daiktiškiau į dalykus pasižiūrėti, kas kitiems, toje specialybėje nedirbantiems, yra neįdomu, nereikalinga ir t. t.

— Gal plačiau papaskotumėte apie grupės susitikimus, jų metų patirtus įspūdžius?

— Stambiausias susitikimas įvyko Mokslų akademijoje, kur mus sutiko akademijos vadovybė. Čia mus labai gražiai priėmė. Taip pat aplankėme, nors inžinieriams atrodytų svetimas dalykas, Lietuvių kalbos ir literatūros institutą. Mums visiems tikrai buvo įdomu pamatyti, ką jūs dirbat lituanistikos baruose. Tokiais dalykais besidomėdami, čia mes praleidom gerokai daug laiko. Lankėmės jūsų Mokslų akademijos institutuose, aukštosiose mokyklose. Vilniaus universitete, be mažo pokalbio su prorektoriumi J. Grigoniu, pats įdomiausias dalykas buvo senųjų knygų biblioteka, kur yra tikrai daug labai vertingų leidinių. Vilniaus Inžineriniame statybos institute užsimezgė draugiški ryšiai tarp instituto statybos profesorių ir mūsiškės grupės statybininkų. Buvom nuvykę į Kauno Politechnikos institutą, susitikome su Miestų statybos projektavimo instituto Vilniuje ir filialo Kaune darbuotojais. Mūsų grupės statybininkams šie susitikimai buvo labai įdomūs . . .

— O jų nemažai jūsų grupėje?

— Jie—vyraujanti dalis. Be jų, dar atvyko pora universiteto profesorių, vienas vizikas ir chemikas, buvo po keletą mechanikos ir elektros inžinierių.

— Įdomi būtų statybininkų nuomonė.

— Man taip smulkiai neteko su jais kalbėtis, bet, bendrai paėmus, čia daug daroma. Tiesa, pas jus ir pas mus statoma skirtingai—jūsiškė statyba labiau standartizuota. Pas jus medžiaga daugiau taupoma, o darbas mažiau. Pas mus yra atvirkščiai: darbas labai brangus, todėl jis taupomas, o medžiagos—ne. Šie ir kitokie skirtingi sprendimai ir kėlė mūsų statybininkų susidomėjimą.

Dar buvome Elektrėnuose. Labai įdomi jėgainė. Ją apžiūrėjom. Truputį pasivažinėjom ir kitur. Gaila, į Palangą neteko nuvažiuoti. Tačiau lankėmės Anykščiuose. Buvo įdomu pamatyti tą Lietuvos kampą. Kaunas, Trakai—nuolatinės turistų lankymosi vietos, ir ten buvom.

Dar būtinai Rumšiškes turiu paminėti. Tikrai, nė vienas mūsų nesam matę tokio gero panašaus pobūdžio muziejaus. Amerikoje aš tokio taip pat nemačiau. Gal prilygtų muziejus Williamsburge, bet tai muziejus-miestelis, atkurtas iš tų laikų, kai Amerika buvo anglų kolonija. Tasai gerai padarytas, o kiti . . . Jūs Rumšiškėmis, kaip ten bebūtų, tikrai galit girtis visam pasaulyje.

— Visa senoji Lietuva . . .

— Taip. Bet ne tiek tas. Padaryta viskas su skoniu. Neperkrauta, kaip ir turėtų būti.

Tokie įspūdžiai. Jų tiek daug, kad mes patys dar turėsim ilgą laiką galvot, kaip juos sudėlioti į vieną vietą. Tačiau svarbiausia—jie puikūs.

— Jūs pirmą kartą lankėtės?

— Aš—trečią. Bet mūsiškių dauguma buvo pirmą kartą. Pralaužti ledai. Sudominti žmonės. Man Lietuvoje viskas matyta. Čia turiu daug giminių, pažįstamų, daug draugų. Pažįstu keletą jūsų mokslininkų. Šios ekskursijos organizavimas ir prasidėjo besikalbant su jais, kaip būtų galima plačiau išvystyti mokslinį bendravimą. Taip ir kilo ši įdomi išvyka, iš dalies turistinė, iš dalies paremta tam tikrais profesiniais interesais.

Kalbėjosi
Juozas Kuckailis

Labai patenkintas

Giuseppe Pistone

New Yorkas. — Šis senas dienraščio "Daily World" skaitytojas neseniai sugrįžo iš Tarybų Sąjungos labai patenkintas viešnage. Jis jau 83 metų ir pensininkas. Pistone per 50 metų dirbo plytininku.

Arabai reikalaus pasmerkt Izraelį

Cairo, Egiptas. — Arabų Lyga nutarė reikalauti, kad Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja savo būsimoje sesijoje pasmerktų Izraelį už apgyvendinimą žydais okupuotų arabiškų žemių. Kai kurie Lygos nariai reikalavo, kad Asamblėja Izraelį pašalintų iš Jungtinių Tautų, bet dauguma nutarė pasitenkinti reikalavimu jį tiktai pasmerkti.

Bethlehem, Pa. — Lehigh universitete atidengta plati korupcija. Turtingiems studentams už pinigus pakeičiami pažymėjimai, juos pakeliant. Kaina: mažiausia $2,000!

Kaune mirė Živilė Krivickienė

Romanas Krivickas su žmona, Nijole ir savo sūneliais Kaune 1976 m. vasarą. S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Rugpiūčio 22 d. Kauno ligoninėje mirė Živilė Krivickienė, žmona visiems amerikiečiams gerai žinomo Mokslų Kandidato Kauno Politechnikos instituto docento Romano Krivicko. Romanas Krivickas lankė Brooklyno Polytechnikos institutą veik metus laiko (1974-1975) ir jam teko pavažinėti po Ameriką per tą laiką, kur jis sutiko daug lietuvių. Živilė lankėsi čia apie pus-antro mėnesio pas savo draugą ir jie abu taipgi daug pakeliavo po JAV.

Romanas rašo:

Miela Ievute,

Rašau Jums laišką, o širdį skausmas spaudžia—rugpiūčio 22 d. 10:55 val. ryto ant mano rankų ligoninėje mirė Živilė. Sunki nepagydoma liga—vėžys, buvo mirties priežastis. Darėme ką tik galėjome, bet Živilės išgelbėti nepavyko!

Labai sunku numirti, turint tik 36 metus, bet Živilė laikėsi labai kantriai—niekam neparodė savo kančių ar nusivylimo. Net jos bendradarbiai iš Kauno Antano Sniečkaus politechnikos instituto rusų kalbos katedros, kurioje ji dirbo, beveik nieko nežinojo apie jos ligą.

Dabar likau aš vienas su savo sūnumis—Žilvinu 12 metų ir Linu 6 metų. Liūdna man, liūdna ir skaudu mano vaikams. **Romanas**

WATERBURY, CONN.

Pietūs, kuriuos rengė Literatūros Draugija rugpiūčio 21 d. pas Vaitonius, pavyko neblogiausiai. Žmonių atsilankė nedaugiausia, bet visi, kurie atsilankė, praleido laiką smagiai.

Tūristai, kurie lankėsi Lietuvoje, Amilija Yushkovič, Clem Strauss ir Walter Duda pakalbėjo, ką jie matė ir girdėjo Lietuvoje. Visi atidžiai klausėsi ir buvo patenkinti.

Mes norime padėkavoti tiems, kurie pirko bilietus, bet ant pietų neatsilankė: Ona Zuraitienė, Ona Žutautienė ir H. Kutelis, nes jų sveikata jiems nedaleido.

Ačiū tiems, kurie prisidėjo su darbu ir aukomis: Bill Yokubonis, Amilija Dūda, J. ir Kunigunda Vaitoniai. Daugiausia su darbu prisidėjo Mariutė ir Jonas Ulozai, M. Svinkūnienė, Amilija ir Walter Dūdai, Amilija Yuškovič ir Helen Brazauskienė.

Širdingai ačiū visiems.

* * *

Rugpiučio 20 dieną mirė Juozas Laurynaitis, sulaukęs 87 metų. Gyveno 51 Draher St.

Liūdesy liko jo žmona Victorija (Milutis) Laurynaitis, duktė Florence Karpavich, sūnus Raymond Laurynaitis ir trys anūkai. Visi gyvena Waterbury.

Buvo pašarvotas Delinik's Funeral Home, 10 Congress Ave., ir buvo palaidotas rugpiučio 23 d. Calvary Cemetery.

Juozas Laurynaitis buvo labai gero būdo žmogus ir su visais gražiai sugyveno. Per daug metų dirbo Brooklyn Baking Co., per paskutinius kelis metus jau buvo pensionierius. Skaitė "Laisvę" per daug metų. Buvo narys Lietuvių Darbininkų Susivienijimo 49 kp. ir L. L. D. 28 kp. Iki jam sveikata leido, jis lankė tų draugijų susirinkimus ir parengimus.

Gili užuojauta jo žmonai Victorijai, dukterei Florence, sūnui Raymond, anukams ir kitiems jo artimiems giminėms jų liūdnoje valandoje. O jūs, Juozai, ilsėkis ramiai šios šalies žemeleje.

* * *

Prieš kelis mėnesius mirė Connie (Petrauskaitė) Powell, tik apie 64 metų. Gyveno Prospect, Conn. Liūdesyj liko sūnus Tomy, motina Ona Petrauskienė, trys broliai,—Jonas, Juozas ir Victoras, sesuo Matilda Puodziunienė, brolvaikis ir brolio duktė.

Reiškiu gilią užuojautą Petrauskų šeimai ir jų artimiems giminems jų liudnoje valandoje.

Keli žodžiai apie Oną Petrauskienę, kuri yra jau suviršy 90 metų amžiaus ir gyvena savo namuose Prospect, Conn. Jos sveikata jau labai susilpnėjus. Žmogaus nebepažįsta, nieko nebeatmeną. Ji yra sena "Laisvės" skaitytoja ir L. L. D. 28 kp. narė. Mes jos apgailestaujame. Ji buvo "Laisvės" remeja per daugeli metų.

* * *

Drauge Katherine Yenkeluniene išėjo į Waterburio ligoninę rugsėjo 7 dieną ir bus operuota ant akių—"cataract."

Bill Yokubonis išeina į Veteranų ligonine New Haven, Conn., rugsėjo 15 d. Jam darys operaciją ant akių "Cataract."

Linkiu draugams sekmingos operacijos.

M. Svinkūnienė

MANCHESTER, CONN.

Rugpiūčio 26 d. mirė ilgametis "Laisvės" skaitytojas Charles Akscin (Akscinas). Prieš du mėnesius jis turėjo širdies smūgį ir jau po to jis buvo sunkus ligonis.

Akscinas gimė 1891 kovo 4 d. Lietuvoje. Šią žinią pranešė jo dukra Anne A. Gechas. Anne rašo: Jis buvo meilus, švelnus žmogus ir aš jo labai pasiilgsiu. **I. M.**

MONTREAL, CANADA

Pardavimui bei išnuomavimui

Lietuviai, kas norėtų pirkti dupleksą arba nuomoti visą dupleksą bei kambarį vienam ar vedusiai porai, prašome kreiptis:

7420 Dollier St.
Leonard
P. O. Montreal—H1S-2J6

DETROIT, MICH.

LABAI GERAI PAVYKO

Detroito pažangių organizacijų spaudos piknikas po stogu labai gerai pavyko. Rugpjūčio 28 d. į Detroito Lietuvių Klubo patalpas prisirinko daug gerų lietuvių. Buvo pietūs ir maža programa. Bilietus dėl pietų pardavė Lillian Gugas. Virtuvėje dirbo ir patarnavo Antonette Garelis, Emma Rye, Stella Smith ir Pat Stunskas; kilbasas (tikrai lietuviškas) padarė Mike ir Pat Stunskai. Gerai pasidarbavo ir Alfons Rye, nuskusdamas trisdešimt svarų bulvių. Del pietų aukojo namie prirengtus valgius Marci Tvaskienė, Teofile Masienė, Antonette Garelis, Emma Rye, Uršule Yuškienė, Lillian Gugas, Tony ir Millie Vasaris.

Buvo žaidimas-laimėjimas. Dovanas aukojo LLD 52 kp. ir Anna Daukus. Prie bilietų dirbo Servit Gugas ir Alice Stacey (Stasiukenas). Laimėtojai buvo Vincė Pavilonis iš čikagos, Antonette Garelis, Katherine Wilkis ir Tony Vasaris.

Pirmininkavo Detroito Lietuviu Klubo pirmininkė. Ji perstatė rengejų komitetą-organizacijų pirmininkus: LLD 52 kp. Frank Nakas; LDS 21 kp. Alfons Rye ir Moterų Pažangos Klubas—Anna Daukus. Taipgi buvo perstatyti svečiai: iš Baltimore, Maryland atvažiavo į pikniką buvusi detroitietė Anna Dockus; iš Čicagos buvo: Antonette Vaitkus, Vincė Pavilonis, Ona Jokubkienė, Antanas Pavilonis ir Frank Vaitkus. Antanas trumpai pasveikino susirinkusius, o "Vilnies" direktorių narys Frank Vaitkus pasakė ilgesnę kalbą apie savo viešnagę Tar. Lietuvoj šią vasarą ir laikraščių vajus. Pirmininkė pranešdama tikslą šio pikniko po stogu, prašė aukų ir aukojo sekami: Jim ir Helen Umaras $250; Detroito seniausia organizacijų narė $250; Anna Daukus $30; Detroito Lietuvių Moterų Pažangos Klubas $25; po $20 aukojo: Antanas ir Vincė Pavilonis (Chicago), Adele Wardo, Patsy Stakvila, Teofile ir Stefanija Masis; po $10: Elizabeth Ulinskas, John ir Marcella Janulis, Alfons ir Emma Rye, Zuzanna Danta, Frank ir Antoinette Vaitkus (Chicago), Alexandra Sharkienė, George ir Sophie Nauseda, Tony ir Millie Vasaris, John ir Adele Klimavice, John ir Pauline Bagdonas; po $5: Bessie Klimas, Mike ir Pat Stunskas, George Kuodis (Windsor), Anna Kairaitis, John Urbon ir Anna Tamulis. Viso aukų surinkta $765.00.

Rengimo komisija susirinko rugpiūčio 31 d. ir padalino aukas ir pelną sekamai, "Laisvei" $462.19, "Vilniai" $568.44.

Rengimo komisija prašė padėkot visiems už atsilankymą į pikniką po stogu, už aukas pinigiškai ir valgiais, o ypatingai visiems pikniko darbininkams kurie aukojo savo laiką ir darbą. Piknikas Po Stogu tikrai gerai pavyko.

Stefanija

Corona, Cal. — Rugsėjo 1 d. dviejose lėktuvų nelaimėse žuvo 6 žmonės.

VAJUS

GAVIMUI "LAISVEI" NAUJŲ SKAITYTOJŲ IR ATNAUJINIMUI UŽSIBAIGUSIŲ PRENUMERATŲ

VAJUS PRASIDĖS RUGSĖJO 1 IR TĘSIS TRIS MĖNESIUS IKI ŠIŲ METŲ LAPKRIČIO 30.

Kviečiame į Talką

Kviečiame į talką visus buvusius vajininkus ir labai laukiame naujų vajininkų. Gerai suorganizuokime šiam darbui ir veikime su pirma vajaus diena. Rūpinkimės aplankyti kuo daugiausia namų vajaus reikalu ir kalbinti žmones užsisakyti "Laisvę."

DOVANOS VAJININKAMS

1-ma $50; 2-ra 45; 3-čia $40; 4-ta $35; $5-ta $30; 6-ta $25; 7-ta $20; 8-ta $15; 9-ta $12; 10-ta $10;

KREDITAVIMO PUNKTAI

Kontestantams kreditavimo metodai tokie: už naujus skaitytojus 1 punktas nuo 5 centų, už atnaujintas prenumeratas 1 punktas nuo 25 centų. Už aukas arba pelnus nuo parengimų 1 punktas nuo 50 centų.

KREDITĄ UŽ AUKAS DUOSIME KONTESTANTAMS (VAJININKAMS) TIK JEIGU JIE PATYS PRISIŲS PINIGUS. PINIGAI GAUTI PER KITUS NEBUS KREDITUOJAMI VAJININKAMS.

$15,000 FONDAS

Apart įeigų už prenumeratas ir skelbimus, turime ieškoti kitokių šaltinių biudžeto sukėlimui, kad "Laisvė" gyvuotų. Per šį vajų sieksime ir vėl šiam svarbiam reikalui sukelti $15,000 fondą. Tai padarykime aukomis ir pelnu nuo parengimų.

Užsakykite "Laisvę" Savo Giminėms Ar Draugams Į Lietuvą. Jie Bus Jums Dėkingi Už Tą Dovaną.

* * *

"LAISVĖS" KAINOS AMERIKOJE IR UŽSIENIUOSE:

Amerikoje $10 metams, $5.50 pusei metų.
Kanadoje $10.00 metams, $5.50 pusei metų
Lietuvoje $12.00 metams, $6.50 pusei metų
Kitur užsieniuose $12.00 metams, $6.50 pusei metų

Visais vajaus reikalais rašykite:

Laisvė

102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y., 11417

MIAMI, FLA.

Mirus

A. P. Gabrėnui

Reiškiame gilią užuojautą jo žmonai Mae ir visiems kitiems artimiesiems bei draugams Amerikoje ir Lietuvoje.

V. V. Bunkai
P. A. Aleknai
A. Pakalniškienė
F. O. Bunkai
H. Janulytė
J. P. Keller
L. Novak
J. H. Šarkiūnai
F. Mockapetris
M. Klishus
A. M. Raškauskai
Jonas Stanley
V. Casper
W. M. Žukai
J. H. Dobrow
E. Valley
W. Dubendris
F. V. Budroniai
J. Aukštinaitis
A. Bruwer
J. Rubas
J. Bakšys
H. R. Feiferiai

St. Petersburg, Fla.

MIAMI, FLA.

Mirus

A. P. Gabrėnui

Reiškiame giliausią užuojautą jo žmonai Mae, sūnums ir visiems artimiesiems bei draugams Amerikoje ir Lietuvoje.

AUGUSTAS ir **NATALIJA IEŠMANTAI**
Fort Lauderdale, Fla.

MIAMI, FLA.

Mirus

A. P. Gabrėnui

Reiškiame giliausią užuojautą jo žmonai Mae ir visiems kitiems artimiesiems bei draugams.

MYLDA ir **WALTER ŽUKAS**
Gulfport, Fla.

MIAMI, FLA.

Mirus

Inžinieriui A. P. Gabrėnui

Reiškiu širdingą užuojautą žmonai Mae, jų sūnums Povilui ir Jonui, anūkams, velionio artimiesiems draugams Amerikoje ir Lietuvoje.

ELIZABETH STANKUS

MIAMI, FLA.

LIŪDNAI PRISIMENU

Joną Marozą

Jis mirė 1974 metų rugsėjo 21 dieną. Mano mylimas Joneli, jau treji liūdni metai praėjo, kai tavęs nematau ir tavo balso negirdžiu, bet tu gyveni mano mintyje ir širdyje. Lai būna tau amžina ramybė gamtos motinos žemelėje.

Liūdinti Žmona
VERONIKA MAROZAS

MIAMI, FLA.

Mirus

John Koch

Reiškiu širdingą užuojautą velionio žmonai Marie, jo draugams ir visiems Lietuvių Socialio Klubo nariams.

BARBARA ZAVIS
Los Angeles, Cal.

HOLLYWOOD, CAL.

Mirus

Marian Brydone-Jack [Tamulinaitė]

Reiškiu gilią užuojautą sesutėms Ievai Mizarienei ir Marcelei August, broliams Juozui ir Kaziui, jų šeimoms ir visiems artimiesiems.

ADELĖ RAINIENĖ
Brooklyn, N. Y.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Joseph J. Garszva

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.

104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas: 846-1970

Miami, Fla.

PRAEINA KARŠTOJI VASARA, PRASIDEDA SEZONINĖ DARBYMETĖ

Rugpiūčio 28 dieną vyko sėkminga LLD 75 kuopos sueiga—pietūs ir susirinkimas. Tai buvo kaip ir pabaigtuvės vasarinio sezono. Draugės Daugirdienė, Šimkienė, J. Nevins ir kitos jų talkininkės paruošė skanius pietus šiai sueigai. Žymėtina ir tai, kad vasaros šilumoje ruoštos LLD kuopos sueigos pavyko geriau, negu buvo tikėta. Sekančios kuopos sueigos—pietūs ir susirinkimai—vyks kiekvieno mėnesio ketvirtą trečiadienį. Prašome LLD kuopos narius ir svečius dalyvauti ateinančiose kuopos sueigose, kurios įvyks rugsėjo 28, spalio 26, lapkričio 23 dienomis.

Pradžioje kuopos susirinkimo buvo išreikšta pagarba velioniui Gabrėnui, užuojauta jo žmonai Mae Gabrėnienei, sūnams Jonui, Povilui ir jo draugams. A. P. Gabrėnas po sunkios ligos mirė šių metų rugpiūčio 16 dieną. Jis buvo LSK, LLD kuopos narys ir "Laisvės" skaitytojas.

Šiame susirinkime buvo diskusuota ir nutarta veikti "Laisvės" ir "Vilnies" vajuose. Kuopos vajininkai, kurie veikė pirmesniuose laikraščių vajuose, nominuoti ir prašomi veikti ir šių metų vajuje. Jie yra: N. Iešmantienė, J. Daugirdas, A. Švegžda, V. Bovinas ir kiti. Išlaikymas mūsų spaudos—"Laisvės" ir "Vilnies"—yra visų LLD narių visuomeninė pareiga. Turime gauti naujų skaitytojų ir finansinės paramos į spaudos išlaikymo fondą. LLD 75 kuopa savo finansinę paramą "Laisvei" ir "Vilniai" skirs sekančiame susirinkime.

Susirinkime aptarta Spalio revoliucijos 60-to jubiliejaus iminėjimo programa. Spalio socialistinė revoliucija—tai didis reiškinys pasaulio istorijoje. Juk socializmo idealais besivaduodama ir mūsų gimtinė Lietuva suklestėjo visose gyvenimo sferose. Kuopos susirinkimas numato šį iškilmingą paminėjimą ruošti spalio 23 dieną, bet reikalui esant, ši data gali būti perkelta į kitą dieną.

Vasara praeina, miamiečiai grįžta iš atostogu. Draugė V. Marozienė savo atostogas praleido pas savo draugus Kanadoje. Prieš tris metus ji neteko savo gyvenimo draugo Jono Marozo. Savo liūdesį ji išreiškia per "Laisvę," skirdama laikraščio paramai 60 dolerių. Linkime draugei Marozienei geriausios sveikatos, laimės ir ilgiausių metų gyvenime. **V. Bovinas**

Hartford, Conn.

NUOŠIRDI PADĖKA

Noriu širdingai padėkavoti mano brangiems draugams ir draugėms, kurie mane aplankėte ir apdovanojote man esant ligoninėje, Convalescent Home ir pas sūnų. Taipgi didelis ačiū tiems, kurie per laiškus arba atvirutes linkėjote man greitai susveikti ir sugrįžti prie choro.

Dar kartą ačiū visiems. Aš taip pat linkiu jums visiems geros sveikatos ir ryžto, kad Laisvės Choras dar ilgai gyvuotų ir linksmintų visuomenę.

Visada su jumis,
Draugiškai,
Connie Miller

Neteko 2,000 narių!

Chicago, Ill. — Amerikinių Civilinių Laisvių Unija, labai sena, kovinga piliečių teisių gynėja, šiomis dienomis neteko net 2,000 narių. Mat, pažangesni jos nariai yra pasipiktinę vadovybe, kuri gina ir nacių civilines teises.

Puikiai pasivaišinsime "Laisvės" vajaus proga

SEKMADIENĮ, RUGSĖJO 25 DIENĄ, 1 VAL.
LAISVES SALĖJE, 102-02 LIBERTY AVE., OZONE PARK

BUS DUODAMI SKANŪS PIETŲS SU IVAIRIOMIS VAIŠĖMIS

Už šio pobūvio maistą ir vaišes apmoka "Laisvės" Bendrovės direktorius Jurgis Stasiukaitis, kuris reikalauja, kad viskas būtų kuogeriausias. Jis tai daro pagerbdamas savo žmonos "Laisvės" administracijos darbininkės Sofijos gimtadienį.

Sueikime visi ir sykiu su Stasiukaičiais pasilinksminsime, palinkėdami mūsų gerbiamai draugei Sofijai ilgiausių metų. Auka $7.

"LAISVĖS" BENDROVĖS DIREKTORIŲ TARYBA

Onos Kalvaitienės netekus

Pirmadienį, rugpiūčio 19 d., betvarkydama kambarius, nuo širdies priepuolio mirė Ona Kalvaitienė, sulaukus 81 metų. Ona gimė Lietuvoje Dzūkijoje, į Ameriką atvyko 16 metų būdama. Jaunai mergaitei pradėti gyvenimą Amerikoje buvo nelengva. Po kelerių metų susipažino su Jonu Kalvaičiu ir už jo ištekėjo.

Abudu Kalvaičiai priklausė pažangiosioms organizacijoms, skaitė "Laisvę" ir "Šviesą," kol buvo sveiki. Ypatingai Onutė daug darbavosi dėl Antrojo pasaulio karo laimėjimo, numezgė daug mezginių Raudonosios Armijos lietuviškos divizijos kariams bei partizanams, kurie kovojo prieš fašistines gaujas. Jonas Kalvaitis daug metų dainavo Aido Chore.

Draugai Kalvaičiai išaugino ir išmokslinio dukrą Amiliją. Jie daugiau kaip 50 metų gyveno Maspethe. Tiek metų gyvendami čia įsigijo daug draugų ir ipažįstamų. Onutės palaikai buvo pašarvoti Augusto Kodžio šermeninėje. Per dvi dienas šermeninė buvo pilna žmonių.

Pirmadienį prieš išlydint į kapines į šermeninę susirinko daug žmonių. Išlydint į kapines, taip ir Mt. Olivet kapinėse man teko laisviečių vardu tarti keletą atsisveikinimo žodžių. Po laidotuvių visi palydovai buvo užkviesti į Vyt. Belecko Winter Garden restoraną pietums. Čia taipgi "Laisvės" kolektyvo vardu išreiškėme širdingą užuojautą Jonui Kalvaičiui ir dukrai Emilijai ir visiems Onos giminėms. **Paul Venta**

Jauki, maloni popietė gražiame sodelyje

Praeitą sekmadienį Bronės Keršulienės pakvietimu susirinkome į jų žalumynuose paskendusį sodelį keletą valandų pakvėpuoti tyru oru. Tai buvo jos suruošta pramogėlė žurnalisto Jono Lukošavičiaus, prieš kelias dienas sugrįžusio iš atostogų Lietuvoje, gimtadieniui atžymėti. Ten radome ne tik Joną su žmona Banga ir sūneliu Dariumi, bet ir inžinierių Cibulskį su žmona Galina ir dukrele Larisa.

Tai iš tikrųjų buvo neprastai graži popietė. Žinoma, ten susiėjo ne tik tos dvi šeimos ir mes, bet ir keletas kitų laisviečių. Visi buvome gerai pavaišinti, o jubiliatui palinkėjome daug, daug laimingų ir šviesių metų.

Didelis, nuoširdus ačiū draugams Keršuliams už pakvietimą ir vaišes. **Rep.**

NEW YORKO ĮVAIRUMAI

Flushinge ant Parsons Blvd. dingo vienas apartmento gyventojas. Kadangi jis nebuvo mokėjęs nuomos per kiek mėnesių, tai savininkas, su teismo pagalba, gavo leidimą iškraustyti jį.

Atėję miesto maršalas ir namų prižiūrėtojas tikrai nustebo, atidarę duris į butą. Jie rado didžiausius kalnus knygų ir laikraščių kiekviename kambaryje ir spintose, bet nerado jokių baldų, apart vieno stalo. Knygos daugiausia buvo techniškos, apie statybą ir architektūrą Europos kraštuose.

Bet dar didesnė misterija, tai kad knygos veik visos buvo skolintos iš New Yorko bibliotekų, kai kurios išimtos net 1952 metais. Sakoma, kad vertė knygų viršija $100,000.

* * *

Policija praneša, kad žudymų išsprendimas New Yorke 1976 metais nupuolęs, palyginant su kitais metais. 1965 metais policija išsprendė 88.3% visų žūdymų, o jau 1975 metais tik 55.4% buvo išspresta 1976 metais sprendimai nupuolė iki 51.4%.

New Yorkas turi žemiausią procentą išsprendžiamų žudymų tarpe 10 didžiausių miestų. Los Angeles turėjo 69.8%, o kiti miestai 80% procentų ir aukščiau. Kodėl taip yra, oficialiai jokių paaiškinimų neduodama.

Pereitais metais policijos užrekorduota 1,622 žudymai New Yorke. **Ieva**

Lankėsi "Laisvėje"

Augustas ir Natalija Iešmantai grįždami iš viešnagės Lietuvoje praėjusią sąvaitę apsistojo kelioms dienoms New Yorke prieš vykimą namo į Floridą. Ta proga Augustas aplankė mus "Laisvės" pastogėje, o su Natalija teko pasikalbėti telefonu.

Iešmantai praleido šešias savaites Lietuvoje pas gimines. Atrodo pilnai pasitenkinę viešnage ir mes tikimės, kad jie savo įspūdžiais pasidalins su mumi per laikraštį. Laukiame!

Abu draugai skubino namo į Floridą kur jų laukia dideli visuomeninei darbai—Natalija, kaip ir pereitas metais, apsiima būti "Laisvės" vajininke, o Augusto laukia jo pareigos kaip pirmininko Miamio Socialiame Klube.

Ieva Mizarienė

Mirė

Rugsėjo 1 d. mirė Caroline Zataveckaitė-Morgan, daktaro Henry Juškos žmonos Lillian sesuo. Ji buvo palaidota rugsėjo 6 d.

Reiškiame gilią užuojautą Lillian Juškienei ir visiems artimiesiems.

Pramogų kalendorius

SPALIO 23 D.

New Yorko Pažangios Draugijos ruošia Spalio Revoliucijos 60-mečio minėjimą. Bus meninė programa, trumpos kalbos ir vaišės, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. Pradžia 2 val. po pietų.

LAPKRIČIO 13

"Laisvės" Bendrovės metinis koncertas, pradžia 2 val. po pietų, Laisvės Salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

MOTERŲ KLUBO NARĖMS

Pirmas šiuo sezono Niujorko Lietuvių Moterų Klubo susirinkimas įvyks antradienį, rugsėjo 20 d., 2 val. po pietų.

Prašome narių įsitėmyti, kad šis susirinkimas šaukiamas draugų Keršulių (mūsų sekretorės) puikiame sodelyje 292 Lincoln Ave., Brooklyn, N. Y. Jeigu tą dieną lytų, tai mitingas įvyktų Laisvės salėje. **Valdyba**

Grįžo iš ligoninės

Ketvirtadienį (rugsėjo 1 d.) "Laisvės" ekspeditorius Bill Malin parsivežė į namus iš ligoninės savo mamytę Oną Malinauskienę, kuriai teko ligoninėje išbūti tris savaites.

Linkime mielai draugei Malinauskienei, mūsų Niujorko Moterų Klubo narei, greit sustiprėti, kad galėtų sykiu su klubietėmis dalyvauti pirmame šio sezono susirinkime rugsėjo 20 d., draugų Keršulių sode, 292 Lincoln Ave., Brooklyn, N. Y. **Ieva**

New Yorkas. — New Yorko miestas per paskutinius septynerius metus sumažėjo 442,000 gyventojų.

Prieinama kaina išnuomojami 4 kambariai, lietuvių name, 1 blokas nuo Jamaica linijos traukinio stoties, tik blokas nuo Jamaica autobuso. Telefonuokit 235-0992.

Ieško namų du šuniukai, geros veislės. Skambinti telefonu 235-0992.

LIMELIGHT ON THE SOVIET UNION

Five Soviet Women at the fashion show in New York

Five Soviet women attended a fashion show in New York about a week ago. They are, from left: Luiza YeFimova, Tanya Alexandrovna, Nina Yarmolovich, Nina Pinyagina and Tamara Korshunova.

The women are curatores and restorers from the Hermitage Museum in Leningrad, the Kremlin Museum and the Historical Museum of Moscow. They will be in New York for three weeks.

* * *

A group of 37 Soviet teachers just about a week ago completed a two-month summer training session at the State University in Buffalo, N. Y. "It has been a rewarding experience for all of us," said Gennady Korotkikh, dean of the foreign languages faculty at Kemerova University in Siberia. In their flowered shirts, sandals and light summer dresses, the outgoing Soviet teachers scarcely matched the common American view of Soviet tourists.

The 37 Soviet teachers came to Buffalo, not to learn our language—they are fluent in English—but to learn some of our methods of teaching a second language. Almost all of them hold distinguished teaching posts. The group hailed from six or seven different Soviet Republics ranging from Lithuania to Kazakhstan. Thirty-two of the group were women and most of its members were in their 40's. The youngest was 28.

Members of the group indicated that they had a great time in Buffalo, that they enjoyed visiting American families and their homes, and that they were dismayed by what they regarded as our misconceptions of life in the Soviet Union.

The Soviet teachers said they were surprised to find so few of their own modern writers on the shelves at the university here. "In our Schools," said Ludmila Bogaeva, "we read all your modern writers."

(Based on an article in The New York Times)

Ilse